ШТО ЛЕПШАЕ..?

Матэрыяльны бок нашага жыцця залежыць ў асноўным ад нас саміх. Кожны добры бацька і маці не толькі плануе, але і стараецца, каб сваім дзецям забяспечыць будучыню, каб яны не былі халодныя і галодныя. У нашай вёсцы гэта ператвараецца аднак у вялікую праблему, над якой трэба падумаць. І то неадкладна.

Усё ўзрастаючы лік насельніцтва патрабуе адначасова павялічвання колькасці сродкаў харчавання і прадукцыі будаўнічых матэрыялаў на памяшканні. Толькі прымяненне новай агратэхнікі ў сельскай гаспадарцы стварае магчымасць павялічваць прадукцыйнасць і даход нашай працы на раллі, павялічваць колькасць сродкаў харчавання. Вядома таксама, што механізацыя сельскай гаспадаркі робіць працу селяніна лягчэйшай і прыемнейшай. Адказаць жа на пытанне, ці магчыма прымяняць і ўводзіць адно і другое ў цяперашнюю нашу гаспадарку, няцяжка. Часткова гэта магчымае. Але ў галіне распаўсюджвання новай агратэхнікі патрэбны не толькі спецыялісты, але і ўмовы для іх працы. Практычна з'яўляецца немагчымым на раздробленых гаспадарках працаваць па-новаму. Не інакш справа выглядае і з механізацыяй. Тут неабходна гаспадарыць супольна.

Гэта адна з прычын, якая дыктуе патрэбу арганізацыі супольнай гаспадаркі. Ёсць яшчэ таксама і другая.

Паглядзіце, чытачы, што дзеецца ў нашых вёсках. Маю на думцы вялічыню гаспадарак. Не абавязкова прыводзіць канкрэтныя прыклады з канкрэтных вёсак, бо вы іх самі знойдзеце ў сябе дома, у сваіх родных вёсках.

Гаспадаркі раздрабляюцца што раз больш. Там, дзе гаспадарыў дзед на дванаццаці гектарах, унукі гаспадараць на двух, а іх дзецям няма чым ужо дзяліцца. Не буду тут гаварыць аб неабходнасці аграніччэння нараджэння дзяцей, бо не хачу забягаць думкай і разважаннямі ў далёкую будучыню. Хопіць заглянуць на 10—20 год уперад. Што зробіць бацька, які гаспадарыць на 2 гектарах і мае 5 сыноў? Яны ж не вінаваты, што бацькі ім далі жыццё. Трэба ведаць, што пры найбольшых намаганнях нашы ўлады не змогуць усім даць добрую працу ў прамысловасці, бо горад таксама мае вялікія цяжкасці з забеспячэннем кватэрамі і сродкамі харчавання. Таму я і назваў гэта вялікай праблемай нашай вёскі.

*

— Я не мог больш дзяліць сваёй 3-гектаравай гаспадаркі, — гаворыць Аляксандр Фаляновіч, старшыня новаарганізаванай прадукцыйнай спулдзельні ў Вялікіх Тынявічах. — Ёсць таксама людзі, якія не маюць дзяцей. У іх няма каму рабіць на гаспадарцы. На супольнай гаспадарцы будзе ў гэтым нейкая раўнавага.

(Працяг на стар. 5)


Сена 60 gr Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 46 (194) БЕЛАСТОК 15 ЛІСТАПАДА 1959 ГОДА ГОД IV

ГІСТОРЫЯ АДНАГО ЧАЛАВЕКА

1. ХАТА

Як дзіця, Генрых Возьняк не адрозніваўся нічым ад іншых дзяцей. Быў гонарам бацькоў, найразумнейшым і найпрыгажэйшым хлапчуком. Так, як кожнае дзіця ў бацькоў.

Жылі ў Гайнаўцы недалёка ад чыгункі, у невялікай драўлянай хатцы.

Ды і бацькі нічым не розніліся ад сваіх суседзяў, дробнамястэчковай беднаты. У будні працавалі. Бацька быў вартаўніком на чыгунцы, маці пры хаце. Святам хадзілі ў касцёл. Пасля ішлі да сваякоў, або знаёмых. Часамі іх наведвалі сваякі ці сябры па працы. Тады на стале з'яўлялася пляшка гарэлкі. Як жа без яе прыняць гасцей?

— Ну выпі, ты ж уж мужчына, — падсоўвае павесялеўшы ад гарэлкі бацька кілішак сямігадоваму хлапчаняці.

З таго, што хлопчык чуў пра гарэлку ад дарослых, ён зразумеў, што гэта мае быць нешта вельмі смачнае. Праўда, дарослыя, п'ючы гарэлку крывіліся, і нават клялі яе, але гэта апошняе выпадала неяк няшчыра, ну зусім таксама як часамі маці забаўляючыся з ім, сварылася на яго.

Хлопец выкуліў кілішак так, як яго вучылі старэйшыя. Папярхнуўшыся, зморшчыўся страшэнна, дрыжыкі ўстрасянулі ўсім целам, а ў вачах паказаліся слёзы.

«Агіда» — падумаў. Ён адчуваў сябе пакрыўджаным і бяссільным, як удараны кіем сабака, і ахвотна прытуліўся б да каторага з бацькоў, каб той яго пашкадаваў. Але бацькі разам з гасцьмі заліваліся смехам, аж за жываты хапаліся.

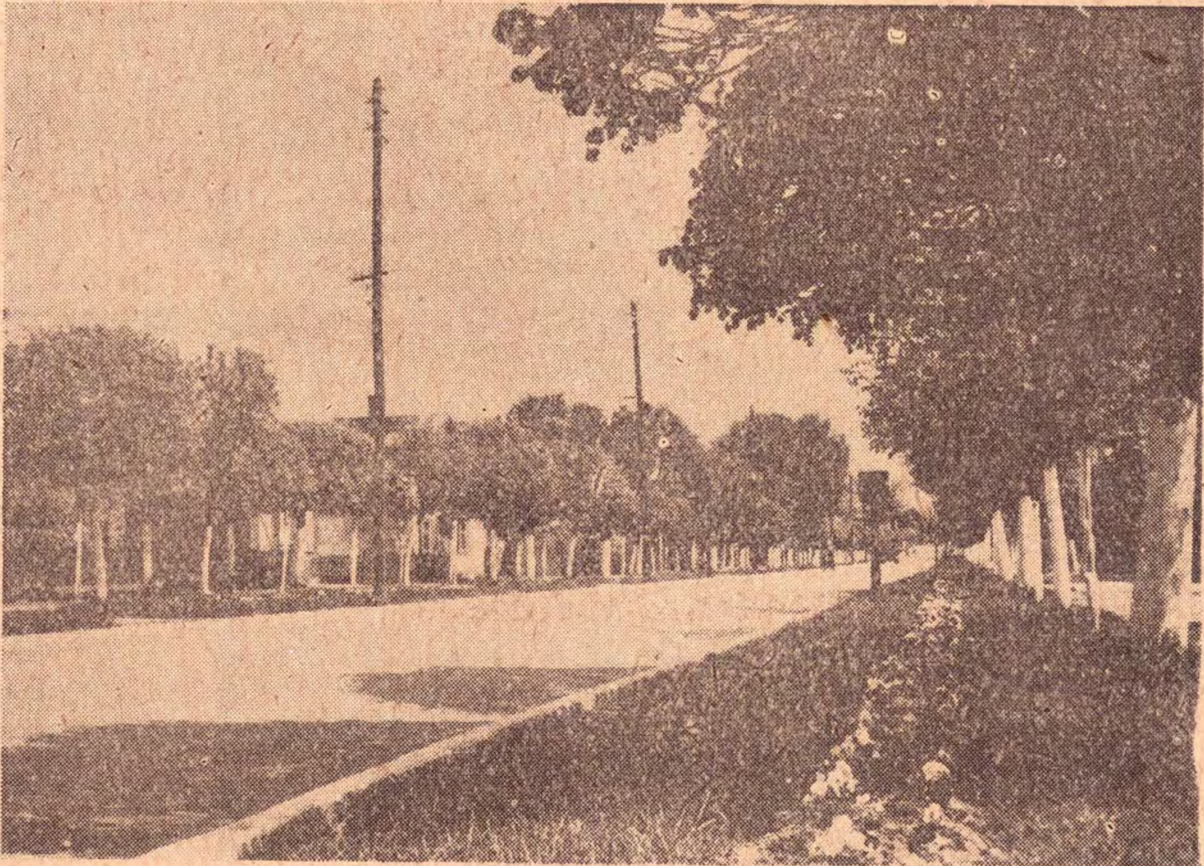
«Ты ж мужчына», — прыпомніўся яму голас бацькі. А яму ж хацелася, каб яго лічылі мужчынай. Ён вымушана ўсміхнуўся праз слёзы, хаця меў ахвоту голасна заплакаць.

Памаленьку прывык. Каб паказаць, што ён сапраўдны мужчына, ён намагаўся не крывіцца. З часам дайшоў і да гэтага.

— Маладзец, — хвалілі бацькі і госці, — вось хвацкі дзяцюк.

Дзесяцігадовы «дзяцюк» узрастаў у сваіх вачах. Ён дасягнуў тое, чым здзівіў дарослых.

(Працяг на стар. 3)


Вуліца ў Гайнаўцы. фота: МІКОЛА ТАРАСЕВІЧ

У БОНСКАЙ ПАЛІТЫЦЫ БЕЗ ЗМЕН

Пасля паўтарагадовага перапынку ў заходнегерманскім Бундэстагу адбылося, урэшце, абмеркаванне замежнай палітыкі Бонна. Нягледзячы на такі доўгі перапынак, перад парламентам выступіў не канцлер Адэнаўэр, які, як вядома, кіруе фактычна замежнай палітыкай урада, але міністр замежных спраў фон Брэнтано.

Абмеркаванне, якое прадугледжвалася надта шумным, паказалася неразарваўшайся бомбай. Пасля чатырохдзённага абмеркавання парламент, амаль аднадушна, згадзіўся закончыць дыспут, хоць і мела выступіць яшчэ... дваццаць дэпутатаў. Па ацэнцы ФДП (Вольнай Германскай партыі) абмеркаванне мела «найгоршы за апошнія гады стыль». Ітак, партыя, якая стаіць у апазіцыі адносна ўрада, прызнала справядлівай толькі крытыку стылю нарады, а не яе палітычны змест.

Ды і што ж можна сказаць аб змесце паседжання Бундэстага, якое адбылося ў перыяд важных міжнародных падзей? Міністр фон Брэнтано паўтарыў у сваім выступленні буквальна ўсё тое, што мы ўжо ведаем аб заходнегерманскай палітыцы. Яшчэ раз савецкія прапановы ў справе Берліна, акрэсліў ён, як «пагрозы» непрыемлімыя для ГФР. У справе аб агульнагерманскіх праблемах фон Брэнтано падтрымаў стары адэнаўэраўскі тэзіс, што асновай аб'яднання павінны быць «агульнагерманскія выбары». Фон Брэнтано рашуча адкінуў план СПД. «Федэратыўны урад, — сказаў ён, — не намервается ісці ўказанай СПД дарогай. Абавязкам федэратыўнага ўрада з'яўляецца ўстанаўленне вольнага, дэмакратычнага, законнага парадку ў савецкай акупацыйнай зоне». Гэтае, нагадваючае атмасферу халоднай вайны сцвярджэнне, выклікала ўзрушанне сярод дэпутатаў СПД. Ды і крытыка палітыкі ўрада, якую вядзе гэтая партыя, агранічылася выключна да нязначных слоўных нязгод.

Выцягам з мэтай ўраўнаважання адмоўнага становішча ўрада адносна агульнагерманскіх праблем, фон Брэнтано выказаў сваё задавальненне апошнімі намаганнямі савецкага ўрада і другіх заходніх дзяржаў, накіраваных на раззбраенне. Аднак жа і пры гэтым не прапусціў магчымасці, каб падкрэсліць, што «здзейсненне планаў Дісінгэйчмэнд*) магчымае толькі без нашых аліянтаў і супроць іх волі». Гэта яшчэ адна супярэчлівасць заходнегерманскай палітыкі, разлічанай у асноўным на тое, каб напужаць заходніх саюзнікаў Бонна, у сувязі з перагаворамі, якія маюць папярэдзіць сустрэчу на вышэйшым узроўні.

Можна не сумнявацца, што як выступленні прадстаўнікоў урада, дэпутатаў ЦДУ, так і выступленні апазіцыі, мелі на мэце аказаць дапамогу Адэнаўэру, каб змог ён падняць цану Заходняй Германіі ў набліжаючыхся перагаворах. Гэта вяжацца з заявамі Адэнаўэра, якія зрабіў ён па-за сценамі Бундэстага. У адным з сваіх выступленняў ён выразна сказаў, што агульнагерманскія праблемы не павінны стаяць на парадку дня канферэнцыі кіраўнікоў урадаў вялікіх дзяржаў. Затым адступіў ад гэтай пазіцыі, аднак пры ўмове, што будзе ён паўнапраўным удзельнікам канферэнцыі кіраўнікоў заходніх дзяржаў, якая мае выпрацаваць супольную платформу Захада перад сустрэчай з Савецкім Саюзам. Гэтыя пачынанні гавораць аб імкненні Адэнаўэра затрымаць на месцы міжнародныя падзеі, на якія людзі ўскладаюць вялікія надзеі.

Нажаль, у бонскай палітыцы без змен. Датычыць гэта таксама адносін Бонна з краінамі сацыялістычнага лагера. «На думку федэральнага ўрада, — сказаў Брэнтано, — няма цяпер умоў, каб навязаць дыпламатычныя адносіны з дзяржавамі ўсходняга блока». У гэтай галіне крок назад зрабіла таксама апазіцыя СДП і ФДП. Раней дзве гэтыя партыі выказваліся за безагаворачнае устанаўленне дыпламатычных адносін з Польшчай і іншымі краінамі Усходняй Еўропы. У сучасны момант яны выступілі з новым праектам, каб гэтую праблему абмеркавала спецыяльная камісія, якую скліча Бундэстаг. Апазіцыя наблізілася да ўрада і па пытанню граніц на Одры і Нысе рашуча падтрымала становішча канцлера Адэнаўэра.

Усе дэпутаты, якія выступалі ў Бундэстагу, незалежна ад партыйнай прыналежнасці, рабілі закід Адэнаўэру, што не выступіў ён супроць заяў дэ Голя і прэм'ера Дэбрэ, якія падтрымалі існуючыя цяпер граніцы на Одры і Нысе. Калі гаварыць аб граніцах, неабходна падкрэсліць, што рэкорд хамства ўстанавіў дэпутат ФДП Цольман, які заатакаваў нават граніцу з 1937 года, даказваючы, што гэта былі «версальскія граніцы», якія таксама пакрыўдзілі Германію. Сумуючы ўсё гэта, трэба сцвердзіць, што заходнегерманскі парламенцкі дыспут паказаў, што калі ідзе гаворка аб выніках апошняй вайны і сучаснага становішча, то зрабіць іх не пад сілу як урадавай кааліцыі, так і апазіцыі. Гэта небяспечна тым больш, што гэта дзеецца на пярэдадні сур'ёзных міжнародных перагавораў.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

*) Дісінгэйчмэнд (disengagement) — англійскі план агранічэння збраенняў у сярэдняй частцы Еўропы.

ПЕРСПЕКТЫВЫ ГАЙНАЎСКАГА ПАВЕТА

Пазнаёмімся з асноўнымі прынцыпамі нашага развіцця да 1965 года. Згодна з прынцыпамі сацыялістычнай індустрыялізацыі, будзем і надалей развіваць нашую прамысловасць. Сур'ёзна разбудуюцца нашыя ключавыя прадпрыемствы. Разбудова саміх толькі драўляных прадпрыемств лясной прамысловасці імя Мархлеўскага паглыне каля 60 міл. злотых. Пабудуецца там лесапільны цэх, механізаваная сартыровачная, маніпуляцыйны басейн, склады і сучасны аддзел струганых пласцін. Будуць разбудоўвацца і Гайнаўскія прадпрыемствы лясной машыннай прамысловасці, дзе пабудуецца разрэзачны цэх, цэнтральная катлоўня, кампрэсарны цэх, завадскі корпус і г. д. Разбудуюцца і змадэрнізуюцца таксама прадпрыемствы сухой дыстыляцыі дрэва. Пабудуюцца механізаваныя цагельні ў Чыжах і раёне Нараўкі, распачнецца пабудова прадпрыемства лясных прадуктаў, і закончыцца пабудова механізаванай малачарні. Пабудуецца каўбасная (масарня), прадпрыемства газавых вод, універмаг і рад складаў. Інтэнсіўна развернуцца работы ў галіне жыллёвага будаўніцтва, дзе толькі з будаўніцтва рад народовых ЗОР-аўскага тыпу будзе аддана да карыстання 650 памяшканняў, кошт пабудовы якіх складзе 30 мільёнаў зл. Апрача гэтага шырока разгорнуць жыллёвае будаўніцтва паасобныя прадпрыемствы, разгортваецца кааператыўнае і прыватнае будаўніцтва, рэалізаванае з дапамогай дзяржаўных крэдытаў. У галіне камунальнай гаспадаркі пачнецца пабудова камунальных лазняў у Кляшчэлях, Чаромсе, Нараўцы і Нарве. Разбудуецца вадаправодная і каналізацыйная сетка, масты і т. п.

Пабудуецца рад адміністратыўных карпусоў, як памяшканні для Прэзідыума ПРН, Павятовага камітэта ПАРП, Павятовага Праўлення Грамадскай Міліцыі, Павятова-тэлекамунікацыйнага праўлення, вакзал і т. п. Праўленні, якія займаюць цяпер жыллёвыя будынкі, пасля перанясення іх у новыя памяшканні, створаць дадатковую жыллёвую плошчу. Са сцэнтралізаваных капіталаўкладанняў (інвестыцый) у галіне пачатковага школьніцтва пабудуецца 105 выкладовых залаў за 14 млн. 600 тыс. зл. У раёне наглядаюцца значна большыя патрэбы ў галіне пабудовы новых школ, аднак неабходна, каб грамадскасць прыйшла з значна большай дапамогай у форме самаападаткавання, або выканання пэўных дапаможных работ у рамках грамадскіх чынаў і абавязацельств «тысячу школ на тысячагоддзе». У першую чаргу пачнецца пабудова школы там, дзе будзе грамадская ініцыятыва. З мэтай уздыму сельскагаспадарчай асветы і падрыхтоўкі моладзі да працы на гаспадарцы, прадугледжваецца арганізацыя сельскагаспадарчай адукацыі ў вёсках Махнатае, Трасцянка, Кленікі, Крывец, Нарва, Новае Беразова, Чыжы і Сакі. У самай Гайнаўцы будзе пабудаваны «Дом настаўніка», якім будуць карыстацца настаўнікі нашага раёна, а таксама турыстычныя экскурсіі.

Пабудуецца ў Гайнаўцы раённая паліклініка і два вясковыя пункты аховы здароўя ў павеце. Жыхары горада атрымаюць таксама новыя дзіцячыя яслі. У галіне дарог будзе пабудавана новая шаша з Гайнаўкі да Белавежы і Кляшчэль, закончыцца пабудова дарожнага вузла ў горадзе. Апрача гэтага, накладам каля 8 млн. зл. будуць праведзены працы на дарогах і мастах. З дзяржаўнага фонда коштам 2 млн. 700 тыс. зл. будзе пабудаваны новы кінатэатр у Гайнаўцы і за 4 млн. зл. «Дом для недаразвітых дзяцей».

Як і ў мінулыя гады ў рамках грамадскіх чынаў пры фінансавай дапамозе дзяржавы значна пашырацца нашыя планы ў галіне дарожнага будаўніцтва. Агромныя сродкі будуць укладзены ў сельскую гаспадарку. Толькі на меліярацыю будзе выдаткавана 46,5 млн. зл. Электрыфікацыя ахопіць 35 вёсак, кошт якой складзе 10 млн. зл. На механізацыю прызначаецца 11 млн. зл. Гайнаўка атрымае новую ветэрынарную бальніцу. Прадугледжваецца, што валавая сельскагаспадарчая вытворчасць нашага раёна ўзрасце амаль на 30 прац. Прадукцыйнасць 4 культур павінна ўзрасці з 12,9 цэнтнера ў 1959 годзе да 16 ц. у 1965 г. У галіне жывёлагадоўлі прадугледжваецца дасягнуць 46,7 галоў рагатай жывёлы і 71 галаву свіней на 100 гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў, пры чым, па прычыне шырокага ўвядзення механізацыі, прадугледжваецца памяншэнне сабекоштаў сельскагаспадарчай вытворчасці. Апрача гэтага шмат вёсак будзе радыёфікавана і атрымае таксама тэлефон. Там, дзе будзе ініцыятыва ў кірунку накаплення ўласных сродкаў, а таксама задэклараваная дапамога пры правядзенні дапаможных работ, будуць пабудаваныя пры выдатнай фінансавай дапамозе дзяржавы вясковыя святліцы ці малочныя пункты.

М. МАРОЗ
Старшыня Павятовай КГП.

З ЖЫЦЦЯ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЦЕЙ

РАЗВІЦЦЁ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

Таварыствы нацыянальных меншасцей у Польшчы выдаюць 8 часопісаў, у тым ліку 2 літаратурныя, з гадавым тыражом каля 3 млн. экземпляраў. У 150 бібліятэках налічваецца звыш 100 тысяч экземпляраў кніжак на мовах нацыянальных меншасцей. У асяроддзях нацыянальных меншасцей працуе каля 200 калектываў мастацкай самадзейнасці, якія налічваюць звыш 32 тыс. удзельнікаў.

Павялічваецца таксама колькасць арганізаваных асветных курсаў, дакладаў, літаратурных вечароў, гутарак і іншых форм асветнай працы. За апошнія 3 гады значна пашырылася сетка асветы. У школах навучаецца каля 20 тыс. моладзі. Павялічваецца таксама колькасць студ

З жыцця БГКТ

СУПОЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ

1 кастрычніка Беластоцкі аддзел БГКТ, аддзел РКАТ і Камітэт савецкіх грамадзян арганізавалі супольную акадэмію ў сувязі з 42 гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Вялікая зала ТППР, у якой адбывалася акадэмія, да апошняга месца была запоўнена жыхарамі горада. На акадэміі прысутнічаў прадстаўнік савецкага пасольства тав. Фёдараў і сакратар гаркома партыі тав. Лебядзінскі. Даклад аб 42 гадавіне кастрычніка чытала грамадзянка Лебядзінская, член Камітэта савецкіх грамадзян. Прысутныя горача ўспрынялі выступленне нашага паэта Віктара Шведа, які ў мастацкай частцы акадэміі прачытаў свае вершы. Падабаліся таксама народныя песні ў выкананні харавой групы Аддзела Рускага таварыства.

У заключэнні акадэміі дэманстраваўся савецкі кінафільм «Лавіна з гор», спецыяльна прывезены таварышам Фёдаравым.

Пасля акадэміі тры братнія таварыствы наладзілі супольную вечарыну ў памяшканні Аддзела Рускага таварыства. Такая супольная вечарына была арганізавана ўпершыню і, што асабліва трэба падкрэсліць, яна вельмі ўдалася. На ёй была зусім не вымушаная, цёплая сяброўская атмасфера. Увесь час на вечарыне гучэлі на змену то рускія, то беларускія, польскія і ўкраінскія народныя песні.

— Нам трэба арганізоўваць часцей такія супольныя вечарыны, — вось агульная думка ўсіх прысутных. (вб)

ДЫСКУСІЙНЫ КЛУБ ПРЫ ВАРШАЎСКІМ АДДЗЕЛЕ БГКТ

30 кастрычніка адбылося чарговае пасяджэнне «Дыскусійнага клуба». Тэмай да дыскусіі быў даклад мгр. Мацея Канапацкага «Сотая гадавіна перакладу Пана Тадэуша Дунінным-Марцінкевічам на беларускую мову».

Аўтар вельмі цікава расказаў аб лёсе перакладу Дуніна - Марцінкевіча, аб тагачаснай долі беларускага слова і творчасці, аб адносінах царскіх улад да творчасці Адама Міцкевіча. Аўтар вельмі добра падабраў адрыўкі з перакладa, якія ясна гавораць аб творчым падыходзе Дуніна - Марцінкевіча да перакладу. М. Канапацкі шырока расказаў аб творчасці самага Дуніна - Марцінкевіча. Агаварыў некаторыя крытычныя заўвагі Сыракомлі і другіх літаратурных дзеячоў адносна беларускіх абычаяў.

Слухачы з вялікаю ўдзячнасцю прынялі даклад. Аўтару было задана шмат пытанняў.

ЯНКА АНІСЭРОВІЧ

КАМЕДЫЯ „ЗЯМЛЯК"

Галоўнае Праўленне Беларускага Таварыства ў Беластоку гэтымі днямі надрукавала на шапіраграфе аднаактавую камедыю М. Алтухова «Зямляк». Яна, невялікая памерам, лёгкая для пастаноўкі на вёсках. Выступае ў ёй усяго тры асобы.

Просім зацікаўленых асоб звяртацца ў павятовыя аддзелы нашага Таварыства, дзе камедыя «Зямляк» будзе ўжо ў продажы. (ся)

З вопыту школьных краязнаўчых гурткоў беларускіх школ на Беласточчыне відаць, што амаль усюды праца ў гэтай школьнай арганізацыі завужана да збору грошай на экскурсіі і паездкі ў той ці іншы горад краіны. Зразумела, што знаёмства вучняў з жыццём людзей па-за межамі іх штодзённага побыту значна пашырае кругагляд школьніка, але абмежаванне працы краязнаўчага школьнага гуртка толькі да экскурсій і знаёмства вучняў з аддаглымі ад іх месца жыхарства мясцінамі азначала бы непрымяльную ў сацыялістычным выхаванні аднабаковасць. Пашырэнне і паглыбленне ведаў школьніка аб мясціне, дзе ён жыве сам, жывуць яго бацькі і родзічы — з'яўляецца асновай выхавання пачуцця любві да роднага краю.

Іменна таму ў праграму заняткаў у краязнаўчым гуртку ў першую чаргу неабходна ўвесці пункт аб збіранні і вывучэнні звестак аб гістарычным мінулым вёскі ці мястэчка, у якім знаходзіцца даная школа і сістэматычна рэалізаваць гэты пункт. Спосабы і шляхі збірання матэрыялу могуць быць самыя разнастайныя. Для прыкладу разгледзім некаторыя з іх.

ТВОРЫ ВУСНАЙ НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ

Народныя песні, якія захаваліся і сёння яшчэ спяваюцца ў нашых вёсках і мястэчках людзьмі старэйшага пакалення, могуць многае расказаць аб жыцці сялянства і рамеснікаў, іх думках і спадзяваннях у далёкім мінулым.

З настаўніцкай нівы.

КРАЯЗНАЎЧЫ ГУРТОК—КЛЮЧ ПАЗНАННЯ РОДНАГА КРАЮ

Легенды і паданні, якія бытуюць сярод насельніцтва і тым ці іншым спосабам выясняюць паходжанне назвы або з'яўлення гары, рэчкі, ручая, вёскі і іншых навакольных рэалій, кідаюць святло не толькі на сам факт, але і з'яўляюцца пацвярджэннем таго, што творы вуснай народнай творчасці маюць высокія мастацкія якасці: як паэтычнасць мовы, займальнасць апавядання, вобразнасць.

Казкі, прыказкі, прымаўкі таксама маюць вялікае краязнаўчае значэнне як дадатковы выясняючы матэрыял.

Творы вуснай народнай творчасці неабходна руплівa і беражна збіраць, запісваць і захоўваць.

ВЫКАРЫСТАННЕ ДРУКАВАНЫХ КРЫНІЦ і ПІСЬМЕННЫХ ПОМНІКАЎ

Беластоцкая зямля не раз была арэнай вялікіх гістарычных падзей. З Беласточчынай звязана шмат выдатных постацей беларускай і польскай культуры. Гэтыя звесткі рассыпаны ў пасобных навуковых даследваннях і на старонках «Нівы». Для прыкладу напомнім некаторыя з іх.

У 1568 годзе ў Заблудаве каля Беластока выйшла ў свет першая руская друкаваная кніга. Кнігу надрукавалі: рускі першадрукар Іван Фёдараў і яго памочнік беларус Пятро Мсціславец.

З акол'іц Заблудава паходзіць выдатны беларускі вучоны - публіцыст і выдаўца кніг — сейца прагрэсіўных ідэй гуманізма на Беларусі — Сымон Будны.

У Тыкацінe і Васількове жыў і пісаў свае творы вядомы польскі публіцыст і пісьменнік XVI стагоддзя — Дукаш Гурніцкі.

У Заблудаве і Белавежы працаваў амаль усё сваё жыццё вядомы польскі паэт XVIII стагоддзя Францішак Карпінскі. У яго дасканалых лірычных вершах адчуваецца подых беларускай вуснай народнай творчасці Беласточчыны.

У перыяд нашэсця напалеонаўскіх войск на Расію ў 1812 годзе, адным з першых паўсталі на барацьбу супроць захопнікаў сяляне і рамеснікі Сакольскага павета.

Асабліва багаты падзеямі 1861 — 1864 гады на Беласточчыне. Не будзе лішнім яшчэ раз напомніць аб «Мужыцкай праўдзе» К. Каліноўскага, якая выходзіла ў 1862 годзе ў Беластоку, і аб вялікай сутычцы паўстанцаў з царскімі войскамі каля вёскі Калодна, Беластоцкага павета.

Не менш багата XX стагоддзе на Беласточчыне падзеямі з гераічнай барацьбы рабочага класа. Так, напрыклад, 17 студзеня 1905 года ў мястэчку Крынкі (Сакольскі павет), успыхнула паўстанне рабочых-гарбароў. Рабочыя захапілі ў мястэчку ўладу ў свае рукі і на працягу двух сутак вялі гераічнае змаганне супраць царскіх войск.

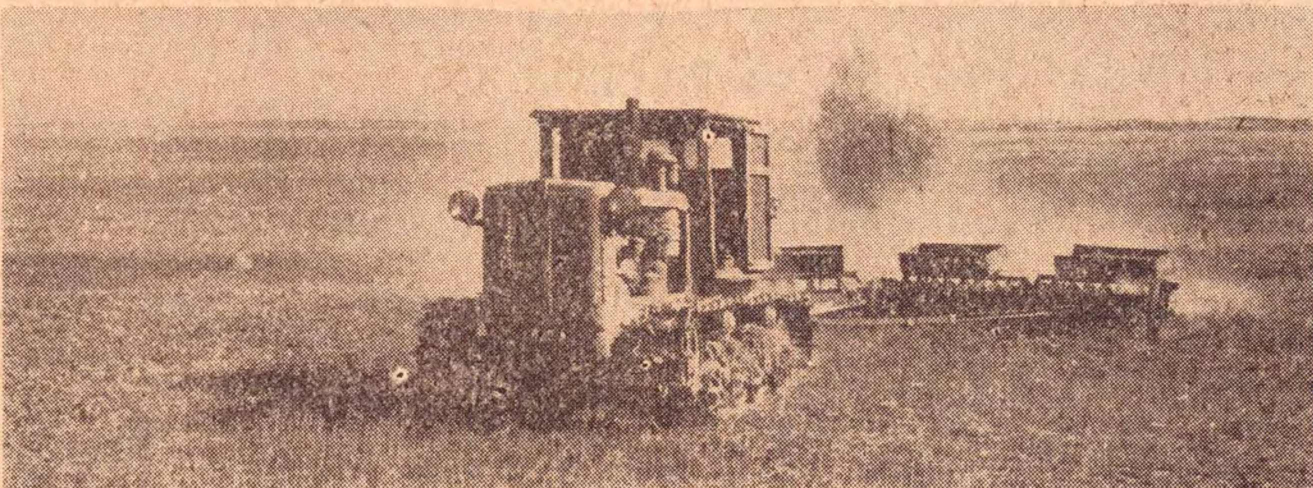
У апошнюю вайну Беласточчына а асабліва раён Белавежскай пушчы, быў сапраўдным партызанскім краем.

КРАЯЗНАЎЧЫ МАТЭРЫЯЛ — БАЖНЕЙШЫ НАГЛЯДНЫ ДАПАМОЖНІК НАСТАЎНІКА

У аднолькавай меры на ўроках гісторыі як і польскай і беларускай мовы і літаратуры выкарыстанне прыкладаў мясцовай гісторыі робіць расказ настаўніка больш яркім і зразумелым. Вучні лёгка засвойваюць мясцовы матэрыял, выпрацоўваюць навыкі спалучаць мясцовыя падзеі і факты са з'явамі агульнымі для гісторыі і гісторыі літаратуры Польшчы і Беларусі. Пры гэтым скарыстанне краязнаўчага матэрыялу, часткова сабранага пры ўдзеле самых вучняў, не вылікае перагрузкі вучняў, садзейнічае павышэнню засвоенасці, глыбіні ведаў, робіць выкладанне больш цікавым, змястоўным, наглядным.

мгр. М. ГАЙДУК
Настаўнік Беларускага Ліцэя ў Бельску

Паштоўка з БССР



Адразу пасля ўборкі зернавых на полі выходзяць трактары. Гэтая машына выконвае лушчэнне іржышча.

ГІСТОРЫЯ АДНАГО ЧАЛАВЕКА

(Працяг са стар. 1)

2. ШКОЛА

Навука Генрыху давалася цяжка. Не цікавіла яна яго, і ён не прыкладаўся да яе.

— Пісарам не будзеш, — гаварылі бацькі і не цікавіліся яго вучобай. Генрых згадзіўся з гэтым Пісар — гэта значыла іншы, недасягальны для асяроддзя, у якім выхоўваўся Генрых, свет. Яму прызначалася цяжкае ярмо чорнарабочага, якому з ласкі даюць работу за ліхія грошы.

Дый нічога цікавага ў навуцы няма. Усё такое чужое, незразумелае. Зубрыць табліцку множання, якая пасля некалькіх дзён зноў выветрываецца з галавы, каму і на што гэта здалося? Дзед без яе прахаў, і бацька без яе дае сабе рады. Хлебам яна не накорміць, хоць бы знаў яе, як сам настаўнік.

І што з таго, калі будзеш ведаць, калі ахрышчана Польшча, або калі Балеслаў Хробры каранаваўся на караля, якая розніца, ці гэта было сто гадоў раней ці пазней!

Часамі настаўнік гаварыў аб патрыятызме, аб любві да сваёй бацькаўшчыны. Гэта было адарванае ад жыцця. Ворагі гэтай бацькаўшчыны былі нечым далёкім, нерэальным, яго больш займалі такія ворагі як голад, які часта заглядаў у хату, і холад, які, прабраўшыся праз ветрам падшытую вопратку, пранізваў яго наскрозь.

Любіць працоўны народ і змагацца за яго лепшую долю яго ні ў хаце, ні ў касцёле, ні ў школе не навучылі. Скончыўшы чатыры класы ён пакінуў школу.

3. ЖЫЦЦЁ

Прайшлі гады. З хлапчука вырас шчуплы, стройны дзяцюк. Паступіў працаваць на лесапільню ў Гайнаўцы. Плацілі мала. Праца конская. Але Генрых меў свае грошы.

Палучку прыходзілася «абліць». Ішоў з іншымі ў карчму. Большасць, выпіўшы чарку, разыходзілася. Іншыя заставаліся і пілі да страты прытомнасці. Забывалі аб усім свеце, назат аб тым, што прыдзецца потым хадзіць галодным і абдзёртым.

Генрых галодны не хадзіў. Ён жыў пры бацьках. Тым больш мог сабе дазваляць. Ён трапіў у найбольш вясёлае таварыства. Тут не адчуваў ён сябе чымсьці горшым ад іншых. Тут ён мог зрабіць на іншых добрае ўражанне.

Праўда ён сустракаў такіх, якія, не гледзячы на праследванні, здзекі і арышты, адстойвалі правы ўсіх рабочых. Але яго ніхто дагэтуль не вучыў думаць грамадскімі катэгорыямі. Пра барацьбітоў за рабочніцкую справу з афіцыйных кругоў ён чуў самае найгоршае. Праўда, рэчаіснасць гэтаму пярэчыла, але ён не меў ахвоты і здольнасці зразумець іх ідэі.

Пасля вайны і акупацыі, падчас якіх жыццё чалавека менш варта, чым пляшка гарэлкі.

Вось абставіны, у якіх склаўся характар Генрыха. Ці толькі яго. Не. Але іншыя змаглі знайсці сабе дарогу ў жыццё. Скончылася вайна. Людзі ўзяліся за адбудову фабрык, гарадоў, вёсак. Цяжка было. Холадна і галодна. Але не нашаму герою. Ён пайшоў іншай дарогай. Заняўся гандлем, застаўся ў асяроддзі тых, хто тлусцеў на паваенных галечы і недахопах, у асяроддзі, звязаным з ворагамі народнай улады і крымінальнымі элементамі.

Пачаў піць. Меў за што. Лёгка прыходзіла. Без крывавых мазалёў. Нормы грамадскага сужыцця яго абыходзілі. Не меў да іх пашаны. Рабіў так, каб толькі сабе было добра. Часта ўдавалася. Часамі трапляў пад суд.

Прайшло дванаццаць год. Жыццёвыя ўмовы змяніліся. Многія яго таварышы і раўеснікі сталі не толькі лекарамі, але інжынерамі, адказнымі дзяржаўнымі і партыйнымі работнікамі. Але Генрых ішоў сваёй дарогай.

За гэты час ён дванаццаць разоў быў пакараны судом. Машэнніцтва, прысваенне чужой уласнасці, хуліганства. Выйшаўшы з турмы, пачынаў нанава.

Праўда, у апошнія гады гандаль скончыўся. Прыходзілася браццa за работу. Працаваць не хацелася. А выпіць цягнула.

4. ШТО З ГЭТАГА ВЫШЛА?

Летам 1958 года Генрых выйшаў з турмы, дзе адбываў сваю апошнюю кару. Спрабаваў працаваць. На рабоце не мог доўга ўтрымацца. Звальнялі за недысцыплінаванасць, п'янства і прагулы. А выпіць хацелася.

Пачаў выносіць і прадаваць на водку ўсё, што бацькі набылі цяжкай працай. Цяпер яны жылі са скромнай пенсіі. Бацька запратэставаў. Сынок пабіў старога да непрытомнасці. Кінуўся на міліцыянераў, якія сталі ў абароне старога.

Генрыху пагражала да пяці год турмы за здзекі над бацькам і столькі ж за напад на міліцыянераў.

Справа пайшла да пракурора.

Пасля некалькіх дзён Генрых з'явіўся ў хаце. Пракурор спыніў справу за пабіццё бацькі — не знайшоў дастатковых доказаў... А справу за пабіццё міліцыянераў не лічыў сур'ёзнай.

Генрыха не здзівіла рашэнне пракурора. Улады абыходзілся з ім увесь час лагодна. Тым больш мог сабе пазволіць. Усе саступалі яму з дарогі.

У студзені 1959 года памёр бацька. У Генрыха ўзнікла думка прадаць хату. Вось загуляў бы! Але, што зрабіць з маткай, дзе яе падзенеш. І голадам марыў, і біў — не хоча старая паміраць.

2 лютага пабіў яе да непрытомнасці. Ізноў апынуўся перад абліччам улад.

— Я занесла Юзэфе Возьняк трохі супу, — паказала перад міліцыяй Эмілія К., — бо сын яе морыць голадам. Калі яна ела суп, увайшоў п'яны Генрых Возьняк, і, ходзячы па памяшканні, лаяў матку найбольш агіднымі словамі. Пры гэтым пагражаў:

— Я цябе сёння прыкончу і пойдзеш у труну, бо нас табе быць даўно за шашой. Пасля знайшоў у сенях сякеру, і, прынёсшы ў хату, паставіў каля печы.

— Я бачыў не раз, — паказваў іншы сведка, — як Генрых здзекваецца над маткай, б'е яе, наносіць удары нагамі. Маці часта начавала у суседзяў.

А вось што паказала яго маці:

— Доўгі час здзекваецца нада мной сын Генрых, б'е мяне, лаіць брыдкімі словамі, не дае мне есці. Выносіць усё з дому. Прадаў і прапіў апошнюю маю вопратку. Заўсёды пагражае, што мяне заб'е. Гэта ён загнаў у труну бацьку. А цяпер мая чарга. Хоча прадаць мой дом. А я не маю дзе дзецца. Вазьміце мяне ў абарону, ратуйце мяне! — прасіла бедная старая.

Не памаглі.

Міліцыя перадала акты да пракурора разам з Генрыхам. У гэты самы дзень Генрых з'явіўся ў хаце.

Думка прадаць хату яго не пакідала. Паехаў у Ольштын да брата і прасіў, каб той узяў да сябе маці. Не згадзіўся. Каму патрэбная хворая старая.

Вярнуўся злосны, як шэршань. «Эх, выпіць бы сто грам, палягчэла б на душы». А ў кішэні ані граша. Агледзеўся па хаце, пуста, як вясной у стадоле. Апошнія чаравікі маці надаўна прадаў на водку. Вочы яго затрымаліся ў куце, дзе вісеў вялікі абраз багамацеры. Стаў у задуме. Перахрысціўся. Зняў аб-

(Працяг на стар. 4)

ГІСТОРЫЯ АДНАГО ЧАЛАВЕКА

(Працяг са стар. 3).

раз і панёс яго прадаваць на водку. Не павязло. Ніхто не хацеў купіць абраза. Ішоў злы, размахваючы абразам. Закрануў за слуп, шыба вылецела. Знаёмая жанчына злітавалася, пазычыла 70 злотых. Выпіў сто грам, купіў бутэльку віна і селядца і пайшоў дамоў. І тады нарадзілася ракавое рашэнне.

4 сакавіка 1959 года Генрых забіў матку.

5. ЭПІЛОГ

— Не, няпраўда, што я забіў матку, няпраўда, што я яе крыўдзіў. Няпраўда, што я біў бацьку. Гэта мяне пабілі без прычыны ў міліцыі. Патаму і выпусціў мяне тады пракурор. А людзі напрасна гаварылі, што я падкупіў пракурора. Маці сама ўпала і разбіла сабе галаву аб нешта цвёрдае, — так ілгаў нагла Генрых на судзе. Ён закрыў твар рукамі і, ўдаючы жаль, захныкаў. Гэтыя няшчырыя слёзы нікога не ўзрушылі.

— Хіба ж можна падаючы так пабіцца, — гаворыць суддзя, паказваючы яму фатаграфію знявечанага пабоямі цела маці.

Генрых адварочвае галаву, як сабака ад хрэну. Маўчыць.

Праходзяць адзін за другім сведкі.

— Я разам з С. М. пайшла да Возьняка, каб даведацца ў справе хаты, — паказвае перад судом сведак Г. Св. — Пастукаўшы ў дзверы, якія аказаліся запёртымі, мы пачулі голас: «Не ўваходзіць, робіцца апатрунак». Калі ж мы сказалі, што прыходзім у справе хаты, адчыніў і закрыў сабой ложак. Зацікаўленая тым, чаму ён закрывае ад нас ложак, я паступілася ўбок і жахнулася ад страху. На ложку ляжала страшэнна пакрываўленая і знявечаная маці, яшчэ жывая.

— Што гэта з маці, — спыталася я.

— Упала і пабілася, — адказаў Генрых.

А маці, якая не магла ўжо гаварыць паказала толькі на Генрыха пальцам.

—Даведаўшыся ад Г. Св. аб пабіцці маці, я з групай іншых людзей пайшоў у хату Возьняка, — паказвае іншы сведка. — Там прадставілася нам жудасная карціна. На ложку ляжала непрытомная, уся пакрываўленая і знявечаная старая. Усюды была кроў. На падлозе, на кухоннай пліце, на сценах, нават на талерцы з селядцом, які стаяў на стале.

Прыгавор быў такім, якога чакалі ўсе прысутныя ў зале, якога чакаў відавочна і сам забойца. Прачытаны прыгавор не зрабіў на яго ніякага ўражання.

Прыгаворам пакарання смерцю закончылася гісторыя чалавека, які маральна ўпаў ніжэй жывёлы.

САВА

КУРС НА ЎМАЦАВАННЕ ІСНУЮЧЫХ ГУРТКОЎ З. М. В.

— Старшыні няма, — адказаў сакратар Павятовага праўлення ЗМВ у Бельску Францішак Кучынскі. — Ён у камандзіроўцы. Цяпер нас мала калі сустрэнеш у праўленні. Усе на вёсках. Там работы хоць заваліся.

— Якімі справамі займаецца цяпер ў павеце арганізацыя ЗМВ? — пацікавіўся я.

— Дагэтуль, — адказаў сакратар, — трымалі мы курс, зрэшты, як і ва ўсёй краіне, на павялічэнне радоў нашай арганізацыі. У выніку гэтага ЗМВ у нашым павеце налічвае ўжо 1116 членаў, аб'яднаных у 62 гуртках. Калі ўлічыць колькасць членаў, дык наш павет займае адно з першых месц на Беласточчыне.

— Ці хуткія тэмпы ўзросту арганізацыі не адбіліся адмоўна на яе канкрэтнай дзейнасці? — спытаў я.

— Гэта праўда, — згадзіўся сакратар. — У пагоні за колькасцю мы неаднойчы мала звярталі ўвагі на актыўнасць працы нашых гурткоў і паасобных членаў. У выніку гэтага некаторыя гурткі існавалі ў нас толькі фармальна, не праяўляючы канкрэтнай дзейнасці ў сваёй вёсцы і ваколіцы. Зразумела, што такі стан рэчаў не мог існаваць далей. І вось мы ў апошні час узялі курс на ўмацаванне існуючых гурткоў, на іх актывізацыю.

І хаця курс на актывізацыю гурткоў распачаўся нядаўна, але вынікі ўжо нядрэнныя. Асабліва яны добрыя ў галіне культурнай дзейнасці арганізацыі. Зараз амаль пры кожным гуртку ЗМВ на Бельшчыне існуюць маладзёжныя калектывы мастацкай самадзейнасці. Большасць з іх — гэта драматычныя гурткі. Але ёсць добрыя харавыя, танцавальныя і музычныя калектывы.

— Найлепш у нас развіваецца мастацкая самадзейнасць ў беларускіх вёсках, — сказаў сакратар. — Там моладзь вельмі таленавітая ў гэтым напрамку. Збярэцца трох, чатырох хлопцаў, некалькі дзяўчат і так запяюць, што хоць ты іх адразу на сцэну пасылай. Апладысменты гарантаваны.

Словы прызнання належаць культурна - асветнаму інструктару павятовага праўлення ЗМВ Казіміру Пухальскаму. Дапамагае ён паасобным гурткам апрацаваць рэпертуар. Асаблівую ўвагу звяртае пры гэтым на тое, каб беларускія самадзейнікі мелі свой уласны, беларускі рэпертуар. Дзякуючы сваёй арыгінальнасці, некаторыя беларускія самадзейныя калектывы Бельскага павета сталі вядомымі нават за межамі Беласточчыны. Напрыклад, калектыў мастацкай самадзейнасці ў Пілiпках (налічвае 20 асоб), якім кіруе Пятро Нявінскі. Сёлета ў час свята вінабрання ён пабыў у Зялёнай Гуры. Выступленні яго вельмі цёпла ўспрыняты, і ён заняў адно з першых месц сярод выступаючых там калектываў. Пасля гэтага пілiпкаўскім калектывам зацікавілася Польскае радыё, прадстаўнікі якога прыехалі ў Пілiпкі і запісалі на плёнку беларускія песні ў яго выкананні.

Добры таксама калектыў мастацкай самадзейнасці ў Дубяжыне і другіх мясцовасцях.

— Новае ўспрымаецца і ў гаспадарчай дзейнасці нашай арганізацыі, — расказваў Кучынскі. Пры гуртках ЗМВ арганізуюцца, так званыя, групы спулдзельчай падрыхтоўкі (ПС). Зараз на тэрыторыі павета існуюць чатыры такія групы. Напрыклад, група ПС у Кнарыдах пастанавіла вырабляць пустакі. А група ў Андраянках — пустакі і чарапіцу. Групы ПС становяцца школай калектыўнай гаспадарчай дзейнасці вясковай моладзі. Несумненна, яны могуць стацца вельмі карыснымі ў гаспадарчым развіцці нашых вёсак.

— Цяпер, у зімовым перыядзе, — сказаў у заключэнні нашай гутаркі Кучынскі, — арганізацыя наша кладзе вялікі націск на сельскагаспадарчую і агульную адукацыю членаў.

Зімой, у 20 гуртках намечана арганізаваць курсы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. На тэрыторыі павета існуе 10 вячэрніх школ, у якіх вырасшая са школьнага ўзросту моладзь, здабывае пачатковую адукацыю.

Існуе таксама12, так званых, палітычна - асветных школ. У гэтых школах моладзь знаёміцца з актуальнымі справамі сучаснай палітыкі, формамі жыцця і працы ў святліцах і іншымі культурнымі справамі. Выкладчыкамі ў гэтых школах з'яўляюцца настаўнікі, члены ЗМВ.

З усяго гэтага відаць, што Павятовае праўленне ЗМВ ў Бельску ўзяло правільны напрамак сваёй дзейнасці. Ну, што ж, хочацца пажадаць маладым актывістам поспехаў у гэтым напрамку.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Аднаго дня мы сядзелі на гары, і вучоба Крысі не лезла ў галаву. Перабіраючы старонкі кніжкі, яна нясмела заявіла:

— Янэк, мамуся ўчора паехала ў Познань да таты...

— Ну і што?

Увесь час я выказваў, што мяне не цікавіць ні яе маці, ні бацька. Часамі нават здзекваўся з іх. Здагадаўшыся, што яна генеральшу ўпамянула не выпадкова, я насцеражыўся і перастаў стругаць дубец. Мяне агарнула трывога. Калісьці Крыся паведаміла, што збіраецца за граніцу. Праходзілі апошнія нашы дні.

— Пан Фелікс — у Новай Вілейцы. Мы засталіся з Гектарам і цёткай Антосяй, — ад таго, што мела зараз падысці да асноўнага, грудзі Крысі часта ўзнімаліся і апускаліся, нібы ім не хапала паветра.

Раптам і ў маіх лёгкіх не стала чым дыхаць. Я здагадаўся, што яна хоча запрасіць мяне ў госці.

— А яшчэ застаўся Браніслаў. Чаму яго не лічыш? — з намерам упячы праказаў я, і мне зрабілася няёмка за свае словы. Да гэтага часу, быццам згаварыўшыся, мы князя не ўспаміналі.

— Ты ўсё, Янэк, жартуеш... — голас Крысі зламаўся, смешна ўздрыгнула ніжняя губа. Мне зрабілася яе шкада.

Прапанова прыйсці да яе ў госці выклікала ў мяне панічны страх дзікуна, якога збіраюцца валачы

да людзей. І, вядома, у звычайны час я не згадзіўся б. Але цяпер мяне падбадзёрвала ўсведамленне, што хутка паеду дадому. Успамін аб бацьках і роднай хаце прымушаў маё сэрца біцца мацней і нават часамі забываць Крысю. Атмасфера роднага кутка, якую я ўжо ўдыхаў, дадавала ўпэўненасці і незалежнасці. Адным словам, выказваючы згоду, я адчуваў у сабе нібы рэзерв: добра то добра, а не то — чорт з табою, паеду дахаты!

На наступны дзень я перамог у сабе страх і ва ўмоўлены час накіраваўся да генерала. Крыся з сяброўкай чакалі на парозе. Вочы Крысі з гонарам казалі сяброўцы: «А-га, бачыш, які ён!»..

— Мы ўбачылі цябе праз акно яшчэ на тваім панадворку! — загаварыла яна, ледзь перамагаючы збянтэжанасць. — Калі ласка, заходзь. Асцярожна, Лёнгінус, не пабі галавы...

— Яніна! — прадставілася сяброўка, какетліва ўскінуўшы на мяне жывыя карыя вочы.

Мне здалося, што ў дапытлівых зрэнках мільганула насмешка. Я абразіўся. Куды падзелася мая ўпэўненасць. Крыся нічога не бачыла. Яна згубіла пачуццё меры, страціла галаву і таропка кідалася то туды, то сюды. На Крысі была шыкоўная сукенка. Ды вопратка нічога не вартая, калі да яе няма адпаведнай паставы. А зараз Крыся нагадвала разгубленую дзяўчынку, якая прыйшла на карнавал не ў сваім адзенні. Мне аж соромна стала за яе. Я адчуў да Крысі нават непрыязнь і звярнуў увагу на Яніну.

Памятаю, пакуль я, нехлямяжны, праходзіў па генералавых пакоях, баючыся, каб не пакаўзнуцца, чаго - небудзь не скінуць, Яніна залётна да мяне ўсміхалася.

Мы зайшлі ў залу. Крыся прапанавала сесці. Быццам на купіне моху, праваліўся да самай падлогі на мяккім фатэлі, пра які дагэтуль толькі чытаў у кніжках.

З суседняга пакоя выйшаў сабака і прыязна абцёрся аб мае ногі.

— Здароў, Гектар, — патрапаў я яго па галаве: мы ўжо былі добрымі знаёмымі. Калі я ноччу прабіраўся праз сетку ў генеральскі сад, ён з радасці толькі пішчэў.

— От, трэба было бачыць, як Гектар сёння чорнага ката загнаў на яблыню! — сказала Крыся з гордасцю за сабаку.

— Не чорнага, а шэрага! — збіла яе сяброўка.

Некалькі мінут Крыся прабавала завязаць гутарку, але Яніна і далей збівала яе недарэчнымі папраўкамі. І бывае ж так. Убачыш чалавека першы раз. Ён табе вельмі спадабаецца. Так ужо гатоў у яго нават улюбіцца. Але вось ён зрабіў толькі адзіны рух або прамовіў адну фразу, і ты яго адразу перастаеш заўважаць. Гэтак сама я ў Яніне адразу расчараваўся, і яна мне стала нават непрыемнай.

— Давайце, зайграю вам Шапэна! — прапанавала Крыся, бачачы, што я пачынаю злавацца.

Не, далей у мяне адбылося не так, як паказваюць у фільмах, або пішуць у раманах, калі дзяўчына пакарае свайго каханага сілай ігры.

Спачатку мне было дзіўна, але цікава глядзець, як яна перабірала клавішамі, нагамі націскала педалі. У пэўнай згоднасці з рухамі рук і ног у яе хадзіў падбародак, затрымлівалася дыханне. «Нібы шафёр за рулём!» — нават падумаў сабе. Твару ў Крысі не стала, бо яна ўся нібы ўвайшла ў музыку. Ды мне, як кажуць, ад роду мядзведзь насту-

піў на вуха. У той час да мяне даходзілі толькі вальсы, полькі ды іншыя просценькія мелодыі. І хоць Крыся старалася, я хутка знудзіўся. Я ўспомніў: што гэта такое арыгінальнае мне сёння снілася? Ага! Снілася, быццам я дома. Вечарам прыйшлі з лесу каровы. Маці іх доіць. Падаіўшы, мяне паклікала і загадала: «Янка, ідзі пазрывай у Красулі кляшчоў з жывата!...» Успомніў зноў, што паеду дадому, зрабілася на душы весела і свабодна. Я пасмялеў і пашукаў вачыма Яніны.

Тая ўзлезла каленамі на крэсла, локці паклала на стол, на рукі галаву. Сукенка на грудзях мела вялікі выраз. Яніна зірнула сабе на грудзі, засталася задаволеная тым, што там убачыла і сустрэлася з маімі вачыма. Мне было сорамна. А Яніна не маргнула вокам, вытрымала мой позірк. На твары гімназісткі была такая бясплечная ўсмешка, што я не ведаў, як паненку разумець. Разгубіўся і адвярнуў галаву.

Мяне зацікавіла падлога. Блішчэла, як люстра. Я дакрануўся пальцам — васчоная! Яніна пырснула смехам. Я перанёс позірк на шафу. Няўжо можа быць такая шырокая і вучастая бярозавая дошка? І расце ж дзесьці такая бярэзіна, глядзі!.. Я ўстаў, падышоў да шафы і скрыпнуў пальцамі па паліраваным баку, паспрабаваў пазногцем. Яніна засмяялася зноў.

Мяне пачало разбіраць. Я стаў меркаваць, як адгэтуль пайсці: пасварыўшыся ці не?

— Чаго вы, пасварыліся? — дзівілася Крыся, перастаючы іграць. У яе вачах было столькі просьбы, што я адразу абмяк.

— Будзем зараз абедаць! Янэк, займіся тут чымнебудзь. А мы пойдзем на кухню гаспадарыць.

ШТО ЛЕПШАЕ

(Працяг са стар. 1)

У Вялікіх Тынявічах прадукцыйная спулдзельня існавала і да 1956 года, але, як гавораць былыя яе члены, «яна была дрэнная». Не было згоды між спулдзельцамі, не было яе і ў супольнай працы. «Калі будзем працаваць так, як на сваім, дык, напэўна, будзем жыць лепш, чым на прыватных гаспадарках», — сказала мне жонка Аляксандра Філяновіча. «— У гэтым, можна сказаць, я ўжо пераканалася», — дадала яна.

Не ўсе члены падпісаліся пад пратаколам аб развязцы былой спулдзельні ў 1956 г. Між іншым, быў сярод іх і Аляксандр Філяновіч, член партыі, гарачы прыхільнік супольнага гаспадарання.

*

Вялікія і Малыя Тынявічы складаюць як бы адну вялікую вёску. І хаты тут падобныя, і зямля аднолькава. «Зрадняе» іх вельмі вялікая колькасць коней — 263 штукі на 190 гаспадароў. Пры гэтым трэба ўлічыць факт, што тут надта дробныя гаспадаркі. «Коні неабходныя ў гаспадарцы», — скажа хто-небудзь, бо з такімі сцвярджэннямі несвядомых людзей неаднойчы прыходзіцца сустракацца. Але не ў гэтым справа. Гаспадарам вядома, колькі каштуе ўтрыманне каня на працягу года. Вядома таксама, што карыстанне трактарам пры апрацоўцы зямлі абыходзіцца танней, бо ён патрабуе «ежы» толькі тады, калі працуе.

І вось да такога вываду і прышлі людзі ў Вялікіх Тынявічах, якія вырашылі гаспадарыць супольна. Пакуль што да супольнага гаспадарання прыступіла толькі 10 гаспадароў. Збярэцца ў іх каля 50-ці гектараў уласнай зямлі і некалькі гектараў атрымаюць з дзяржаўнага фонда зямлі. Калі шчыра пагутарыць з гэтымі людзьмі, дык аказваецца, што сапраўды, яны разумеюць тыя праблемы, аб якіх гаварылася вышэй. Яны разумеюць, што справа іх будучыні — гэта справа павялічэння ўраджайнасці з гектара, залогам якой з'яўляецца прымяненне новых метадаў і механізацыя ў апрацоўцы зямлі.

Не слухаюць Аляксандр Філяновіч, Янка Астапкевіч і іншыя члены спулдзельні безрассудныя «разважанні» некаторых жыхароў вёскі, што ім не ўдасца гаспадарыць супольна», што «яны згінуць».

— Каб горш было ў спулдзельні, каб я не бачыў ніякіх перспектыў на лепшую будучыню маім дзецям. — сказаў гр. Філяновіч, — дык не ўступіў бы зноў, таму што я ўжо гаспадарыў супольна да 1956 г.

— Якія вы бачыце перспектывы? — спытаў я Філяновіча.

— Хаця бы і наступную. Дам вам прыклад. Калі б наша спулдзельня была ўжо багатай, дык маглі бы нават пабудаваць памяшканні для сваіх людзей, — сказаў старшыня.

Хоць гэта пакуль што толькі мары, але добрыя мары, якія могуць здзейсніцца ў недалёкай будучыні, калі спулдзельцы ў Вялікіх Тынявічах будуць гаспадарыць, як гавораць, «так, як на сваім».

МІХАСЬ КУРАШ

КАШТОЎНАЯ ІНІЦЫЯТЫВА

З каштоўнай ініцыятывай звярнуліся Нававольскія настаўнікі да моладзі і старэйшых жыхароў вёскі. Настаўнікі запрапанавалі арганізаваць вячэрні курс для тых жыхароў, якія не закончылі пачатковую школу.

Арганізацыйны сход адбыўся 25 кастрычніка. На курс запісалася 9 асоб. Неўзабаве пачнуцца заняткі.

Падобныя курсы існуюць ужо ў Гарымове і Азяблах. Здабываючым пачатковую адукацыю жадаем поспехаў у вучобе.

Я. СЕРАДА

ЗАТРЫМАЕМСЯ Ў МАЛЕШАХ

Вёска Малешы, Бельскага павета, цяпер зусім не адрозніваецца ад другіх. Такіх вёсак у Бельскім павеце многа. Але заглянем крыху ў яе мінулае.

Вёска была варварскі спалена немцамі. Засталося толькі некалькі дамоў. Людзі, каб не сустрэцца з варожай куляй, пахаваліся ў лесе. Пасля вызвалення вярнуліся з сем'ямі да роднай вёскі. Незадоўга на папялішчах пачалі вырастаць першыя зямлянкі і сякія - такія жылыя домікі. І хоць людзі перабраліся з лясоў ў вёску, але не думайце, што цяпер мелі спакой. Гэтага не было. У мясцовых лясах пачалі лютаваць розных масцей банды, якія нападалі на мірнае насельніцтва... Даволі вядомай была тут банда «Бурага», які тэрарызаваў наваколле, вешаў, забіваў і грабіў людзей. Сам яго псеўданім напаўняў усіх страхам. Людзі зноў былі вымушаны пакідаць свае дамы і хавацца ў лесе, багнах, дзе хто мог. Ніхто не ведаў, калі ён з'явіцца ў вёсцы, а яго гасцінны прыезд, вядома што абяцаў. Днём я днём, але ўжо ноччу ў вёсцы нікога не ўбачыш.

Але чалавек мацнейшы за сталь. Людзі перажылі ўсе гэтыя буры і непагоды. Банды ліквідаваны. Народ свабодна пачаў аддыхаць свежым паветрам і спакойна глядзець у будучыню. Хто быў у вёсцы Малешы адразу пасля вайны і заедзе цяпер, той ніколі не пазнае, што гэта тая ж самая вёска. Прыгожа выжвіраваная новая вуліца, якую жыхары выбрукавалі ў ахвотным грамадскім чынам. На сярэдзіне вёскі, з боку вуліцы, выкапана мясцовымі пажарнікамі сажалка. Яна прыгожа агароджана і выкладзена дзёрнам. Дабраахвотная пажарная каманда ў Малешах, камендантам якой з'яўляецца Казімір Чаркоўскі, мае на сваім ўзбраенні матапомпу і ўсе другія супрацьпажарныя прылады. Трэба сказаць, што карыстаецца яна ў навакольлі вялікім аўтарытэтам. На выпадак пажару яна заўсёды з'яўляецца амаль першай.

Вёску Малешы кожны месяц рэгулярна наведвае аб'язднoе кіно. Сеансы адбываюцца ў хаце аднаго гаспадара, якому ГРН плаціць за гэта. Мяркуецца, што ў будучым 1960 годзе ў Малешах будзе святліца. З ініцыятывай пабудаваць святліцу выступіў мясцовы гурток ССМ. Ужо зроблены фундамент, пры якім усе даступныя работы выканала насельніцтва грамадскім чынам. Закуплена таксама ў Гачэціне 11 тысяч пустакаў, адкуль яны былі дастаўлены да Бранска, а адтуль (гэта будзе каля 11 км.) сяляне ў рамках грамадскага чыну давязуць іх на месца будовы святліцы. Вёска ў 1957 годзе радыёфікавана, а на 1960 г. запраектавана яе электрыфікацыя, што моцна ўзрадавала сялян, якія нецярпліва чакаюць гэтага дня, калі ў іх памяшканнях разгоніць цемру электрычная лямпа. «Тады, — як гавораць сяляне, — купім у святліцу радыёпрыёмнік і ў гаспадарцы электрычны ток вельмі патрэбны».

Вёска ўжо на 90 працэнт. вывязалася з абавязковых дзяржаўных пастаўак і ў агульным гаспадарчым жыцці набірае штораз большы размах.

26 чэрвеня гэтага года тут па ініцыятыве мясцовай партарганізацыі арганізаваўся сельгасгурток. Запісалася адразу 12 чалавек, затым пачалі ўступаць і іншыя. Сельгасгурток налічвае цяпер 23 члена. Старшынёй гуртка абраны Мечыслаў Лявіцкі. Гурток запланаваў купіць малацільны агрэгат, затым трактар і камплект машын і карыстацца ў далейшым сучаснай агратэхнікай і заатэхнікай. Ёсць тут таксама сямігадовая школа, крама і пошта. Здзіўляе тое, што жыхары гэтай вёскі мала цікавяцца газетамі. А каб у гэтым пераканацца, некалькі лікавых даных.

Падпіска на верасень: «Ніва» — 8 экземпляраў. «Газета Беластоцка» — 29 экземпляраў; «Парaднік Рольніка» — 9 экземпляраў; «Пшыяцюлка» — 42 экземпляры.

І гэта на цэлую паштовую акругу. Як бачым, тут найбольшае зацікаўленне жаночым часопісам.

Краму, якая існуе ў вёсцы, хацелася б бачыць значна лепшай. Што кідаецца ў вочы, калі пераступіш яе парог? Убогасць тавараў. Мясцовы крамар тлумачыць гэта недахопам тавараў у Бельскім ГС-е. Яно і сапраўды так атрымоўваецца, калі прагледзець змест сшытка з запатрабаваннямі на тавары. Вывад такі, што заўсёды не хапае такіх тавараў, якія ў дадзены сезон патрэбныя ў гаспадарцы. Восенню ці вясной тут ніколі не купіш вілаў для раскідання гною. Перад новым школьным годам ніколі не дастанеш сшыткаў, алоўкаў і другіх школьных прылад. Ці ж дзеці з гэтымі рэчамі павінны ісці ў Бранск за 11 км? Мне здаецца, што не. Цікава, што скажа на гэта Бельскі ГС.

Я. БЕРАЗАВЕЦ

ЧАМУ ЦІХА Ў ГАРАДКУ

Ужо не раз пісалася аб Гарадку. Былі артыкулы, якія ўзносілі пад нябёсы дасягненні гарадоцкай моладзі, былі і крытычныя. Здавалася б, што ўжо няма аб чым пісаць. Аднак назіраючы жыццё ў Гарадку несумненна трэба вярнуцца яшчэ раз да яго праблем. Хачу пісаць аб моладзі і аб справах, звязаных з ёю.

Усебаковае развіццё культурнага і спартыўнага жыцця ў гэтым асяродзі — вось асноўная праблема, якая стаіць перад моладдзю.

Якія існуюць магчымасці для рэалізацыі ўпамянутай праблемы. Асноўнае ёсць — гэта поўная энергіі моладзь, якая ахвотна ўдзельнічала б у мастацкіх калектывах, у спартыўных гуртках. Гэта бясспрэчная ісціна. Чаго ж не хапае?

Тут вось і ўся, як гэта гаворыцца, загвоздка. Менавіта — няма каму арганізаваць моладзь ў калектыў, арганізацыйна кіраваць працай моладзі. Ці ж няма каму? Гэта дыскусійная справа. Распачаць трэба ад гаспадара асяродзя — Грамадскай рады нарадовай.

Трэба сказаць адкрыта — няма ні на грош зацікаўлення гэтымі справамі з яе боку. Дарэмна шукалі б мы ў Грамадскай радзе нарадовай следу з пасяджэнняў Прэзідыума, ці Рады, дзе б разглядаліся справы культурнага жыцця Гарадка і ваколіц, ці моладзі.

А як гаворыцца: «рыба псуецца ад галавы». А ў Гарадку гэтыя галовы выдаюць у адносінах да спраў моладзі і культуры даволі непрыемныя пахі. Гэта раз.

Другая справа. У Гарадку ёсць ГС. Як вядома, ў статуце ГС-аў ясна і зразумсла гаворыцца аб абавязку развіцця культурнага і спартыўнага жыцця. Абавязваюцца там праўленні ГС-аў да матэрыяльнай дапамогі існуючым калектывам. Што зрабіў гарадоцкі ГС? Ніхто не патрапіць на гэтае пытанне адказаць. А гэта толькі і выключна таму, што нічога ў гэтым напрамку не рабілася.

Трэцяя справа. У Гарадку разбудоўваецца трыкатажны завод.

Ужо цяпер працуе там каля ста маладых людзей, у асноўным дзяўчат. Існуе на прадпрыемстве і арганізацыі ЗМС. Аднак і там не чуваць, каб што-небудзь рабілася. Словам, поўная цішыня, не кранутая ніводным словам аб арганізацыі культурнага жыцця.

Трэба было б зрабіць вывады з вышэй сказанага. Здаецца, што няма патрэбы выкладваць іх. Яны зразумелыя. Адно хацелася б падказаць. А мо' Беластоцкі аддзел БГКТ падумае аб арганізацыі гуртка і на гэтай базе распачне культурную працу з моладдзю. Гэта, напэўна, рэальная магчымасць. Трэба толькі яе ажыццявіць. А арганізацыі і прадпрыемствы, аб якіх я пісаў, возьмуць гэтую справу блізка да сэрца і ў меру сваіх магчымасцей арганізацыйна і матэрыяльна дапамогуць ва ўпамянутым пачыне.

М. МАТЭЙЧУК

12.

У пакоі я застаўся адзін. Разглядаючы бліскучую мэблю, пальмы, падумаў, што, мабыць, тут часта бывае жонка ваяводы, генерала. Яны магчыма, і сядзелі на гэтым самым фатэлі. Цьфу! Вось куды мяне ўгараздзіла. Тут недзе выседжвае час і Браніслаў ды пазірае, як ходзіць перад ім Крыся. Я не ведаў, злавацца мне на яе за гэта ці не.

Заглянуў у суседні пакой. Там за шклом віднеліся кніжкі ў скураных пераплётах. Над масіўным сталом вісеў «круціфікс». «Генералаў кабінет!» — здагадаўся я. У іншым пакойчыку я ўбачыў іконы. Намаляваная маці божая была з адкрытым сэрцам на грудзях. Сінія і ружовыя статуйкі, таксама маткі боскай, стаялі на падстаўках. Я зразумеў, што гэта месца, дзе моліцца генеральша. Ад пакоя павеяла на мяне езуіцкім аскетызмам.

Агледзеўшы ўсё, я засадзіў рукі ў кішэні і пачаў сумаваць. Малюнкі роднай хаты, бацькоў зноў мільганулі перад вачыма — блізкія, дарагія. Непрыязная кватэра генерала. Яніна, Крыся зрабіліся чужымі, набрыдлымі. Мне захацелася адсюль пайсці.

— Янэчак, каханы! — выскачыўшы з кухні зашаптала Крыся і павісла ў мяне на шыі.

Я растаў зноў. Нацалаваўшыся да ап'янення, паставіў яе на зямлю. Крыся ўзмалілася:

— Будзь разумны, я цябе вельмі, вельмі прашу. Не крыўдзь Янусі...

— Ого, так і пакрыўдзіш гэтую фіфу! — паддаючыся просьбе, сказаў я ўжо нязлобна.

— Ну, пацярпі, — горача зашаптала яна. — Тата выбраў мне яе ў сяброўкі яшчэ з першага класа гімназіі. Яна ведае ўсе мае сакрэты. Калі ішла на спатканне, дома казала, што іду да яе, а Яніна

— 74 —

потым сцвярджала... Будзеш разумны, праўда? — дапытвалася яна, цалуючы зноў. — Не задзірайся, добра?

— Ладна. Толькі цішэй. Яна нас падслухае. А ты таксама добранькая. Пакінула мяне тут аднаго...

— То ходзь да нас, мілы! Будзеш дапамагаць! — горача пераконвала мяне прыгожымі зваротамі і інтанацыяй польскай мовы, якія, нажаль, нельга перадаць. — Цётку Антосю я адпусціла знарок дадому.

— Толькі адзін раз засмяецца і няхай тады злуе на сябе! — папярэдзіў я, адпраўляючыся на кухню.

У тым, як паненкі рыхтавалі стол, было штосьці з дзіцячай забавы. Нібы дзяўчынкі, абвязаўшыся фартушкамі, з сапраўднай фарфоравай пасудай і багатымі прадуктамі іграліся ў гаспадынь: нязграбна адкрывалі банкі, ставілі на стол талеркі.

— Мужчына, рэж хлеб! — загадала Крыся са штучнай весялосцю. Яна знаходзілася паміж двух агнёў, але і ў яе пачала прабівацца злосць на сяброўку.

Я ўзяўся за нож. У мяне атрымаліся тоўстыя лусты. Яніна пырснула зноў. Наогул, яна тут і знаходзілася нібы толькі для таго, каб заўважыць ўсе мае промахі. Я не ведаў, куды дзець рукі, як паставіць нагу. Баючыся яе насмешак, каб не нарабіць памылак у польскай мове.

Абрэзаў бы я паненку з самага пачатку, ды мяне збіла з панталыку адна рэч. Яніна мяне высмейвала, але не прапускала магчымасці падстаўляць свой смазлівенькі твар, залётна ўсміхацца ды паказваць белыя зубкі. Яна сваімі паводзінамі быццам даказвала, што часамі жанчына не можа не паказацца прыгожанькай нават таму, каго лічыць за нішто.

(Працяг будзе)

— 75 —

Такі загаловак артыкула аб апошняй спробе забіць Гітлера. Артыкул будзе надрукаваны ў наступным нумары.

Спроб выслаць Гітлера на той свет было некалькі. Ды ўсе скончаліся няўдачна. Нічога тады дзіўнага, што Гітлер пачаў крычаць на ўвесь свет, што яго бароніць боская рука.



АПОШНІ ЗАМАХ НА ГІТЛЕРА

Адна некаторыя гітлераўскія генералы глядзелі на гэта больш рэальна і ў боскую апеку над Гітлерам не верылі. (Трэба адзначыць, што варожа настроеныя да ваеннай тактыкі Гітлера генералы ў канцы вайны навязалі кантакт з амерыканскай разведкай у Еўропе, якой кіраваў містэр Буль-Алян Далес).

Падрыхтаваць і правесці яшчэ адзін (апошні) замах на жыццё Гітлера ўзяў на сябе палкоўнік Штаўфэнберг. Палкоўнік карыстаўся яшчэ тады поўным даверам фюрэра. Ён меў права пераступіць тры абаронныя кругі ў галоўнай кватэры Гітлера і дайсці да яго непасрэдна*).

Апошнім часам абарона Гітлера ўзмацнілася. Да яго кватэры д пускалася толькі вельмі малая група давераных. І то большасць з іх не магла падыйсці блізка да фюрэра. Спецыяльна падрыхтаваныя СС-маны пільна сачылі за імі.

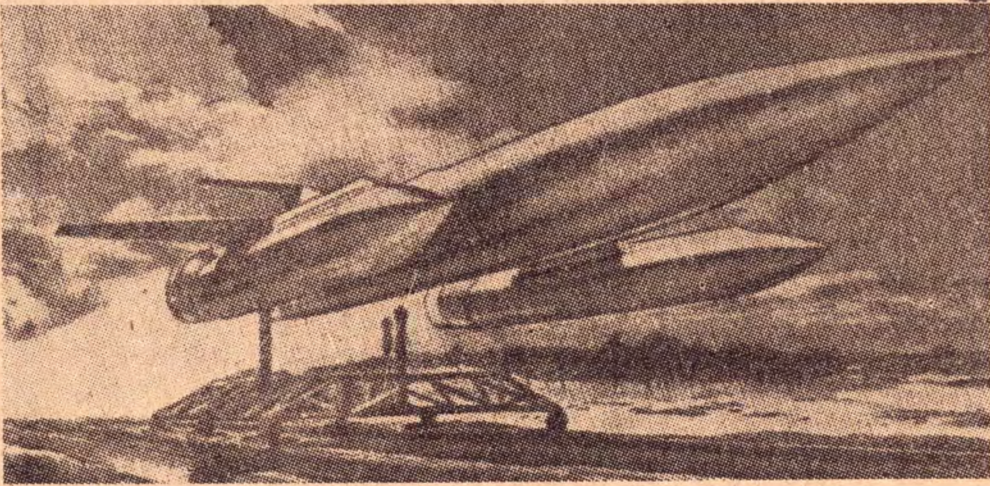
Тры абаронныя кругі былі па сутнасці трыма палосамі смерці. Лес, які акружаў «Вольфшанцэ»,**) быў вядомы тым, што ў ім не спявалі птушкі.

30 мільёнаў марак каштавала пабудова галоўнай кватэры. Грошы пайшлі не толькі на збудаванне магутных бункераў у глыбі зямлі, якія маглі вытрымаць найбольшыя бамбардыраванні. Многа грошай было выдаткавана на замаскіраванне аб'екта і на вышэй упамянутыя сродкі бяспекі, якія мелі загарантаваць Гітлеру жыццё. Але смерць набліжалася да дыктатара з хуткасцю самалёта. Прыталілася яна ў партфелі пад рукой палкоўніка Штаўфэнберга — шэфа штаба, камандуючага вайскамі рэзерва.

У наступным нумары дакладна раскажам аб апошнім замаху на Гітлера, які меў месца 20 ліпеня 1944 г. у яго галоўнай кватэры.

***) Галоўная кватэра Гітлера знаходзілася каля Кентшына ў Ольштынскім ваяводстве.**

****) Назва галоўнай кватэры Гітлера.**

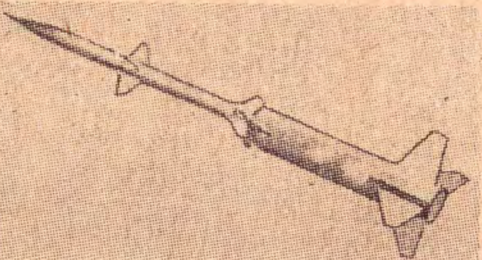


Старт савецкай міжкантынентальнай ракеты. Пройдзе 37 сек. — ракета будзе на вышыні 60 км., і тады абодва бакавыя рухавікі адпадуць.

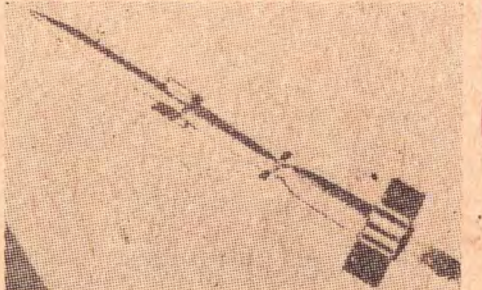
АБ РАКЕТАХ



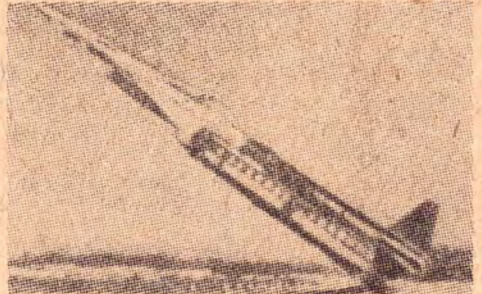
Французская паветраная ракета Матра М—64.



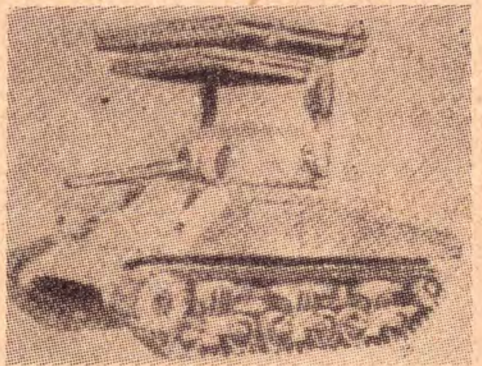
Амерыканская ракета Тар'ер ІІV.



Англійская ракета RTV — 1 кіруецца па радыё.



Амерыканская супрацьпаветраная ракета «НІКЭ».



Савецкі ракетны агнемёт «Кацюша».



Амерыканская артылерыйская ракета «Онэст Джон».



Аэробээ.

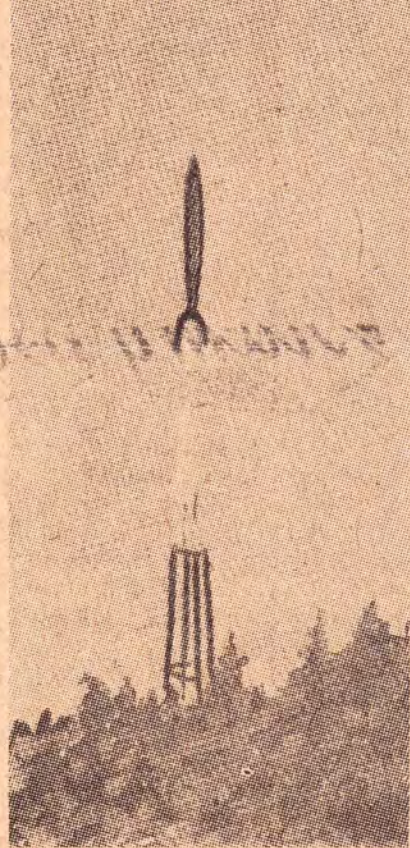
Вялікай падзеяй апошніх гадоў з'яўляецца нараджэнне міжкантынентальнай ракеты. Вынаходства міжкантынентальнай ракеты стварае дзве магчымасці: альбо будзе яна служыць чалавеку ў мірных мэтах, будзе садзейнічаць пашырэнню ведаў аб свеце, альбо станецца страшным сродкам забойства.

Міжкантынентальная ракета на працягу некалькіх мінут пралятае тысячы кіламетраў. Уявіце сабе тады, якой выгоднай можа быць такая ракета ў мірных абставінах. Яна можа стаць найхутчэйшым сродкам камунікацыі.

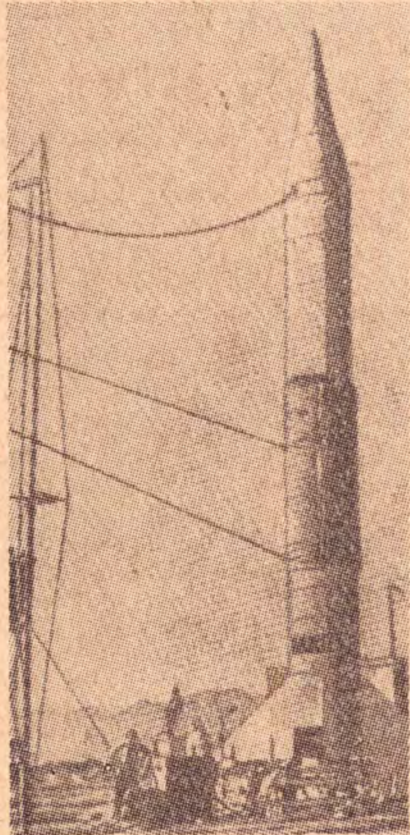
Ракетаў іншага роду маем даволі многа. (глядзіце малюнкі). Усе яны дагэтуль выкарыстоўваюцца толькі ў вайсковай тэхніцы.



Палёт англійскай здальнакіраванай ракеты.



Старт ракеты Ціхаправава.



Вікінг.

Новыя кнігі



На полках у кнігарнях паявілася кніжка Уладзіслава Спасоўскага «Człowiek i świat», якую выдала «Książka i wiedza».

Уладзіслаў Спасоўскі не жыве. Ён пакончыў самагубствам у час гітлераўскай акупацыі ў 1941 годзе. Таленавіты педагог і актыўны дзеяч асветы даваеннага перыяду пакінуў нам некалькі сваіх цэнных прац з педагагічна - сацыяльнай і філасафічнай галін.

Змешчаны ў кнізе «Człowiek i świat» матэрыял з'яўляецца часткай вялікай працы Спасоўскага «Wyzwolenie człowieka», напісанай ім у 1933 годзе.

Паставіўшы перад сабой мэту раз'ясніць чытачу сутнасць рэлігіі і яе адносіны да развівання чалавека, Спасоўскі на пачатку кнігі праводзіць навуковы агляд філасофіі рэлігіі.

У другім раздзеле кніжкі «Naukowe i filozoficzne podstawy poglądu na świat» аўтар даволі пераканаўча разважае аб неабходнасці авалодаць навукай, якая вызваляе чалавека ў яго развіцці ад цесных вуз ў рэлігійнага светапогляду.

У апошніх двух раздзелах гаворыцца аб шкоднасці рэлігійнага навучання і выхавання дзяцей школьнага ўзросту і аб тым, да чаго павінен імкнуцца чалавек, каб палепшыць жыццё на зямлі.

Настаўнікаў і дзеячоў асветы павінны зацікавіць два апошнія раздзелы кнігі. Гэта вельмі добрая літаратура, якая дапаможа ў змаганні за свецкасць асветы і выхавання.

М. Л.

Парады гаспадарам

І КАРОВА ЛЮБІЦЬ СОЛЬ

Арганізм кожнай жывёлы, таксама як арганізм чалавека, патрабуе солі.

Каровы ў нас кормяцца пераважна цяжкастраўнымі кармамі: сечкай (з саломы) і сенам. Асабліва зімою нашыя каровы атрымліваюць мала сачыстай пашы. Цяжкастраўнымі пашамі карова так перагружае свой страўнік, што ён часта не мае сілы пераправіць іх і атрымліваецца агульнавядомае «ўздуванне», а тады ўжо нямала клопату.

Соль памагае ў пераправе (траўленню). Колькасць солі, якую гаспадар павінен даваць штодзенна карове, залежыць ад узросту жывёлы. Таму найлепш рабіць так. Насыпаць солі ў моцны льняны мяшочак, апусціць на хвіліну ў ваду, а потым высушыць у печы. Атрымаецца салёная грудка. Мяшочак з грудкай солі павесіць над жолабам і карова будзе лізаць соль колькі ёй трэба. У магазінах прадаюцца спецыяльныя грудкі солі да лізання для жывёлы. Соль трэба даваць таксама авечкам і свіням.

Для свіней лепш даваць проста ў карыта і не больш як адну чайную лыжачку ў дзень.

НЕСТАР ПЕРАВОЙ
Бельск

Часта моладзь у вёсках скардзіцца на недахоп месца, дзе можна наладзіць культурнае жыццё, на адсутнасць вясковага клуба. Але неаднойчы там, дзе ёсць клуб, моладзь не толькі не ўмее яго выкарыстаць, але клуб застаецца без належнай апекі.

Так было і ў вёсцы Гаркавічы, ГРН Бабікі (Сакольскі павет). Моладзь не мела нават памяшчэння на арганізаванне забаў. Але, як вядома, культурнае жыццё моладзі ў вёсцы — гэта не адны толькі забавы.



Моладзь у Гаркавічах нарэшце дачакалася, чаго рагна жадала: у мінулым годзе быў пабудаваны клуб. Але што ж, нягледзячы яшчэ нічога няма, каму нават паклапаціцца аб тым, каб па зале не гуляў вецер і не спяваў сумных песень аб гаркавіцкай моладзі, каб у залу не забіваў дождж. Будынак клуба пабудаваны з дрэва. Паміж бярвеннямі ў сценах засталіся дзіры, якія трэба толькі пазатыкаць мохам і пакляй. Каб адны толькі дзіры былі ў клубе, дык яшчэ і невялікая бяда, было цёпла, а з прыходам зімы моладзь справілася б з імі. Але горшая справа (не праблема, а голька — справа) з дзвярыма. Каб улезці (не ўвайсці, не!) да клуба, дык трэба напрацавацца... каля дзвярэй, бо няма ключа. Ён дзесьці трагічна дазволіў сабе загінуць, а моладзь без яго, як без рук. Зрэшты, не праўда, бо гаркавіцкая моладзь абыходзіцца і без ключа «надрэнна». Тут дапамагаюць рукі і сіла ў плячах. Як толькі патрэбна ўлезці ў клуб, вырываюцца крукі і ўваход «сзабодны». Можа зусім і дзверы непатрэбны? Але найгоршыя гаспадары, нават п'яніцы, маюць іх у сваіх хатах.

Дарэчы, у Гаркавічах існуе гурток БГКТ, які налічвае 9 членаў. Старшынёй з'яўляецца сябра Янка Кісель. Нядаўна гурток правёў у сябе абмен членскіх білетаў. Думаем, што мясцовы гурток БГКТ заапякуецца «сіратою з дзвярыма».

М. К.

У БУЙНОВЕ НЕ СПЯЦЬ

У доўгія асенне - зімовыя вечары моладзь з вёскі Буйнова (Бельскі павет) не мела за што зачапіць рук, каб культурна і з карысцю правесці час. Зразумела, ў такіх выпадках часта заглядалі ў кілішак і ігралі ў карты. Аднак цяпер на ўсім гэтым пастаўлена кропка. Моладзь супольнымі сіламі ўзялася на пачатку гэтага года за будову святліцы.

Зруб ужо пастаўлены. Праводзяцца далейшыя канчатковыя работы па заканчэнню святліцы ў сярэдзіне.

Трэба сказаць, што ахвярнасць моладзі пры будове святліцы была вялікай. Усе дапаможныя работы моладзь выканала грамадскім чынам і аплачывалі толькі работы кваліфікаваных майстроў, на якія затрачана 15 тысяч злотых. Пры святліцы пабудавана таксама рэміза для добраахвотнай пажарнай каманды.

Моладзь і старэйшыя вельмі гэтым задаволены, а калі яшчэ пастараюцца пры канчатковых работах, то зімою будзе дзе культурна і весела правесці вольны ад працы час.

Б. ЯНКА

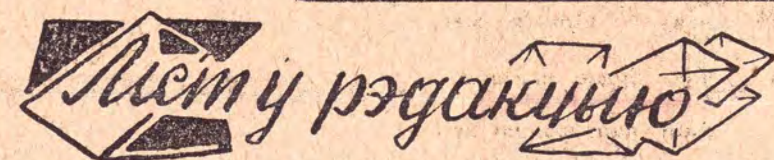
ФОНД НА ПАБУДОВУ ШКОЛ 1000-ГОДДЗЯ

У вёсцы Сідэрка (Сакольскі павет) будзе будавацца школа, помнік 1000-годдзя Польскай дзяржавы. Праз нейкі час дзеці жыхароў Сідэркі атрымаюць прыгожы падарак. Яны будуць навучацца ў прасторнай светлай школе. Гэта надта радуе ўсіх сялян Сідэркі. Непрыемна толькі тое, што вёска Сідэрка вельмі дрэнна ўплачвае грошы на пабудову школ. На належную суму 7.943 зл. уплаціла толькі 1300 зл. Яшчэ горш з уплатамі на фонд пабудовы школ у суседняй вёсцы Сакерка. Там сяляне ўплацілі толькі 1200 зл. а належыць ім уплаціць 8924 зл. Уся грамада Сідра ўплаты на фонд пабудовы школ выканала толькі ў 10 працэнтах.

* * *

Вельмі ж дрэнна з уплатамі на будову школ у вёсках грамады Вулька Нурэцкая. Вёска Баброўка на належную суму 6000 зл. уплаціла 400 зл, а гаспадары Зубачоў толькі 100 зл., а належыць ім унесці 5 тысяч злотых.

М. Х.



Дарагая рэдакцыя! Хочам Вас паведаміць, што ў месяцы кастрычніку нашую вёску абмінула аб'язное кіно, хоць было ва ўсіх навакольных вёсках. А чаму? І самі не ведаем. Абслуга чамусьці ўжо не клапоціцца пра нашую вёску.

12 ліпеня гэтага года нашую вёску наведала кіно і дэманстравала тады савецкі фільм «Ціхі Дон» ІІ і ІІІ серыі. Тады працаўнікі кіно ў ІІ серыі прапусцілі адну частку і паказалі толькі палову ІІ серыі, каб як найхутчэй закончыць працу, а самім ісці на забаву. Падчас кінасеанса палову людзей (п'яных) працаўнікі кіно пусцілі на гэты кінафільм дарма, без білетаў.

Жыхары нашай вёскі вельмі нездаволены тым, што нас не наведвае больш кіно.

Просім Вас, дарагая рэдакцыя, каб Вы зацікавіліся гэтай справай і каб гэта больш не паўтаралася. Ці ж нашая вёска горшая ад іншых?..

МІКОЛА ТРАФІМЮК
ТОДАР КУЛІК
Дубічы Царкоўныя

АДКАЗ ЮРЫСТА

ГР. С. А. З БЕЛАСТОКА ПІША, што працавала яна ў якасці прыбіральшчыцы, а з пачаткам 1957 г. дамовілася дадаткова прыгатаўляць каву, за што кіраўніцтва прадпрыемства забавязалася плаціць ёй дадаткова па 250 зл. у месяц. У сапраўднасці за гэту працу ёй не плацілі.

У чэрвені 1958 г. яна звольнілася з працы. Кіраўніцтва абяцала, што вырашыць справу яе зарплаты. Справа працягвалася, а цяпер інстытуцыя зусім адмовілася заплаціць. Яна пытае, ці можа патрабаваць сваю належнасць.

АДКАЗ! Паколькі быў заключаны дагавор, Вам, безумоўна, належыцца зарплата. Аднак Вы маглі яе патрабаваць толькі на працягу аднаго года ад моманту звальнення з працы. Ад чэрвеня 1958 г. прайшло ўжо больш года і пагэтаму Вашае права, згодна з абавязваючым законам, (арт. 473 К з) лічыцца ўстарэлай.

Без значэння застаецца тое, што ў вусны размове з Вамі кіраўніцтва абяцала ў гэтым часе вырашыць справу.

З гэтага вынікае што на працягу года, ад дня звальнення, трэба канчаткова разліччыцца з працадаўцам, або скіраваць за гэты час справу ў Суд ці адпаведную камісію.

В. С.

КААПЕРАТЫЎШЧЫКІ МАЛОЦЯЦЬ

Кааператыўшчыкі з Вулькі Нурэцкай (Сямяціцкі павет) распачалі малацьбу збожжа. Пасля яе заканчэння пачнуць рыхтавацца да падзелу даходаў за 1959 год.

Прыемна адзначыць той факт, што яны з кожным годам жывуць заможней.

М Х

Вася Анішчук з Кленік быў адзіным гаспадаром на 7-гектаровай гаспадарцы. Пад сваёй апекай меў хворую, няздольную да працы маці хворую цетку і таксама хворую на рэўматызм суставаў сястру. 14 кастрычніка Вася Анішчук быў паклікаты да вайсковай службы. Маці Ольга Анішчук плача, што ж будзе з гаспадаркай, хто будзе абрабляць зямлю.

ГАСПАДАРКА ЗАСТАЛАСЯ БЕЗ ГАСПАДАРА

— Анішчукі павінны былі старацца, каб Васілю адкладалі службу, — скажа ўдумлівы чытач, — бо ў падобных выпадках без асаблівых цяжкасцей адпаведныя ўлады згаджаюцца на гэта. І Анішчукі стараліся. Задоўга да таго, як Васіль атрымаў прызыўную карту, маці хадзіла да Прэзідыума Грамадскай рады народнай ў Кленіках і прасіла, каб ёй выдалі пасведчанне аб фактычнай сітуацыі у гаспадарцы, і аб тым, што Вася адзіны гаспадар. Гэтае пасведчанне яна даставіла б у павет. Але такога пасведчання, невядома чаму, ні сакратар, ні старшыня не выдалі

Прайшоў нейкі час і ў ГРН адумаліся і выдалі Васілю Анішчуку пасведчанне, якога ён патрабаваў раней. Толькі, што ж, пазнавата абдумаліся. Вася ўжо атрымаў прызыўную карту і павінен быў ехаць у прызначаную часць. І цяпер вядуцца старанні, каб звярнуць Васю на гаспадарку. Але я не гэта хацела б сказаць. Найважнейшае тое, што нельга дапусціць да таго, каб гаспадарка Ольгі Анішчук ляжала аблогам. І аб гэтым павінна цяпер задбаць ГРН у Кленіках.

(вл)

СУША

Пасля празмерна гарачага лета, настала даволі цёплая і сухая восень.

Многія калодзежы на Гайнаўшчыне павысыхалі зусім і стаяць, нібы бульбяныя ямы.

У вёсцы Радзькі толькі ў двух калодзежах ёсць вада, аднак і тыя на хутары. Не лепш прадстаўляецца справа і ў вёсках Камень, Курашава, Збуч, дзе ўжо даўжэйшы час возяць ваду бочкамі.

Самыя старэйшыя людзі ў вёсцы не памятаюць такой сушы.

ЯНКА Б.

Пятро Яканюк будзе жыць у новай хаце

Пятро Яканюк — малазямельны селянін з Барысаўкі на Гайнаўшчыне.

Цесна яму было жыць з 5-ці асабовай сям'ёй у старэнькай, яшчэ прадзедаўскай хаціны. І вось Пятро вырашыў пабудаваць новы дом. Але на 4 гектаравай гаспадарцы гэта нялёгкая справа. Пятро пачаў эканоміць. Ён не піў гарэлкі і не растрачваў дарма лішні грош. А зімовы перыяд, калі на гаспадарцы менш работы, Пятро праводзіў на прадпрыемствах ў горадзе. Зараблялі нядрэнна. Мінулым годам ён пабудаваў новы, прыгожы дом, размерам 12х7 метраў. Каштаваў ён 80 тысяч злотых. У апошні час Пятро Яканюк атрымаў 4000 злотых дзяржаўнай пазыкі на яго канчатковае заканчэнне. Зімою сям'я Яканюкоў будзе жыць у новым доме.

(вб)



На здымку: Разборка старога дома Далей відаць новы дом.

Фота: В. Баршчэўскі

ПАЖАР

Ноччу з 7 на 8 кастрычніка ў Плёсках Бельскага павета ўспыхнуў пажар. Згарэла хата і два хлявы. Найбольш пацярпела удава Каця Ігнацюк, у якой згарэла хата і хлеў.

П. І.
Плёскі

„NIWA"

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 7. tel. 54 14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 87-41. red. naczelny i sekretariat 25 89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł. półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł. i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienie na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl. 5150



ЛЯВОН і САМАГОН

Раней Лявон нямала выпіць мог,
І гладка ўсё ішло, нібы па маслу:
Ніколі ён не падаў з ног.
Усё навокал разумеў і бачыў ясна.
І пасля выпіўкі сябе нядрэнна адчуваў,
Хоць мора самагонкі выпіваў.
Але ў апошні час ўсё іначай стала.
Як трохі перап'е,
Пакутуе пасля нямала.
І ў сэрцы коле, і жывот спакою не дае
І галава баліць, і апетыт знікае,
Зусім Лявон сябе няважна адчувае.
Пачаў ён думаць ды гадаць,
Які тут спосаб адшукаць.
Не знацца каб з такой бядой,
Ён спрабаваў гарэлку запіваць вадой
І заядаць цыбуляй, хрэнам, агуркамі,
І піць зусім маленькімі глыткамі,
І залпам шклянку выпіць,
І хлебам нават спрабаваў мачаць,
І сёрбаць лыжкаю. Аднак
Не змог дабіцца поспеху ніяк,
Нічога не дапамагала.
Здароўе ў чалавека падкачала.
Так і дагэтуль непакоіцца Лявон,
Дадумацца не можа ён,
Як быць ды што рабіць?
Падкажам бедаку: зусім пакінуць піць!

ЦІМОХ КАРАГА

Запытаўся

Сусед спытаў у хлопчыка:
— Дзе твой тата?
Хлопчык адказаў:
— Мой тата ў полі.
— А што ён робіць? То ж даўно кончылі жніва.
— Дзе там кончылі. Жніву ніколі канца не будзе. Вось татка зноў пайшоў сеяць.

Прыслаў: КОЛЯ ГАЎРЫЛЮК
вуч. VI кл.
Крывая, пошта Орля
Бельскі павет

АМЕРЫКАНСКІЯ РАЗМОВЫ

ПАДПАЛЬШЧЫК ВАЙНЫ СКАЗАЎ:

«У краінах народнай дэмакратыі ў час вайны людзі думаюць аб міру, і ў час міру таксама аб міру. Ніякай разнастайнасці ў жыцці не маюць».

СЛОВЫ ПАЛІТЫКА:

«Лягчэй разшчапіць атом, чым фронт міру.»

ПАМІЖ БЕЗРАБОТНЫМІ.

— Бачыў ты новыя дзесяцідоларныя грашовыя знакі?

— Я і старых не бачыў.

РАСТЛУМАЧЫЎ

— Ты, Ваня, што гэта за чорная плямка на Месяцы?
— Гэта ж «Луннік» сеў адпачываць! — задзёрыста адказаў Ваня.

Прыслаў:
АНДРЭЙ СІДАРУК
в. Сакі
п. Пасынкі, Бельскі павет

МІША АДКАЗАЎ

Настаўнік тлумачыць дзецям з чаго шыецца адзенне. Калі ўжо ўсё расказаў, выклікаў Мішу і пытае:
— Скажы Міша, з чаго пашыты твае нагавіцы?
— З мамінай спадніцы.

Прыслаў: ЮРКА СКЕПКО
з. Альхоўка
п. Нараўка

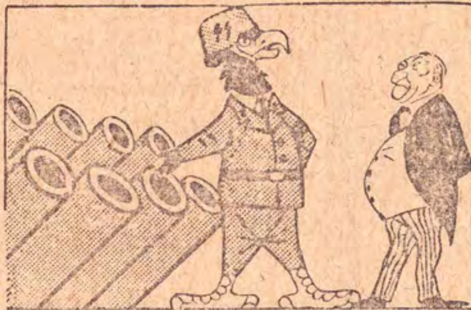
У СУДЗЕ

Суддзя да сведкі:
— Вы бачылі, як жонка біла свайго мужа?
Сведка:
— Так.
Суддзя:
— Што вы тады зрабілі?
Сведка:
— Пайшоў у царкву і дзякаваў Богу, што сам яшчэ не ажаніўся.

Прыслаў: АЎГЕНЬ МАНЬЦЮК,
Бельск, вул. Беластоцкая 32



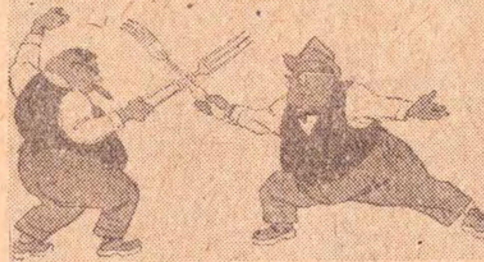
— Я хацеў рэкамендаваць аднаго германскага генерала, але пасля ўспомніў, што яго павесілі.
(«Дэйлі Уоркэр» — Лондан)



Калі ж вы пачнеце карміць гэтых галодных крукаў?
(«Дікобраз» — Прага)



Вось так ўяўляе пан Адэнаўэр аб'яднанне Германії.
(«Рогач» — Братыслава)



Апошнія прыхільнікі халоднай вайны
(«Кракадзіл» — Масква)



Ягада ў спірце.
«Перац»

Гумар з бавадою

НАРОДНЫЯ ЖАРТЫ

ХІТРЫ МУЖЫК

У адной аколіцы жыў багаты пан. І вось ён пачаў думаць, як тут прымусіць мужыкоў, каб яны дарма працавалі ў яго маёнтку.

— Калі мне нехта скажа штосьці такое, — даў аб'яву пан у аколіцы, — чаго яшчэ дагэтуль не было на свеце, дык я яму аддам палавіну свайго маёнтку. А калі не патрапіць такога сказаць, дык будзе ў мяне тыдзень працаваці дарма.

Пачалі ісці мужыкі. Прыйшоў адзін ды кажа:

— У мяне, пане, нарадзіўся певень з чатырма нагамі.

— Бывае, — кажа пан, — бывае.

Прыйшоў другі да пана і кажа:

— У мяне, пане, цяля нарадзілася з двумя галовамі.

— Бывае такое, — кажа пан, — бывае.

Сабралася на панавым п[…] мужыкоў мо' чалавек 100. Нічога выдумаць не могуць. А панскія цівуны бізунамі да працы заганяюць. Але вось прыходзіць аднойчы да пана мужычок у парванай вопратцы, дзіравых лапцях ды кажа:

— Аддай, пане, 5 кілаграмаў золата, якое ў мінулым годзе пазычыў у мяне.

— Ты што, халоп, з глузду з'ехаў? — падскочыў ад нечаканасці пан.

— Ці было такое на свеце, каб пан у мужыка пазычаў золата?

— Праўда, — кажа мужык, — не было такога. Аддавай пане палавіну свайго маёнтка.

Зразумеў пан, што папаўся.

— Пастой, пастой, чалавеча, — кажа пан. Чешта я цябе прыпаміную. Сапраўды, я ж пазычыў у цябе 5 кілаграмаў золата. Хадзі адважу ды аддам з працэнтам.

Так мужык «набіў у бутэльку» пана. (вб)

ЯК СКАЖА, ТАК І ЗРОБІЦЬ...

Аднойчы селянін улез у панскі сад і стаў рваць грушы. Ірве і есць, ды так ціха, каб ніхто не пачуў і не заўважыў.

Ажно сабакі давай брахаць.

Збеглася многа панскіх парабкаў, слуг і сталі крычаць на мужыка:

— Злазь зладзею! А то зрэжам дрэва і заб'ешся. А селянін і вухам не вядзе. Быццам гэта не да яго. Нарэшце прыбягае сам пан.

— Злазь ты, паганая парода, а то дрэва зрэжу.

Селяніна, як ветрам здула. Адразу на зямлі апынуўся.

— Бачыце, як маё слова памагло, — гарда сказаў пан слугам і пытае:

— Чаму ж ты маіх служакаў не слухаў, толькі мяне аднаго напалохаўся.

— А таму, пане, што твае служакі разумныя, і яны толькі пастрашылі б, ды дрэва не зрэзалі, а дурны — як скажа, так і зробіць... з.

ХІТРЫЯ ЗЛАДЗЕІ

Гаспадар зарэзаў парсюка. Даведаліся аб гэтым зладзеі і прыйшлі з мяшком па сала. Двух увайшло ў хату і гавораць з гаспадаром, а тымчасам трэці забраўся ў камору і выбірае з бочкі сала.

Уваходзіць ён з поўным мяшком у хату і звяртаецца да гаспадара:

— Купі, чалавеча, сала.

— Навошта мне сала, я свайго маю ўдоваль. Вось сёння парсюка зарэзаў. Зладзеі паглядзелі адзін на другога і выйшлі з хаты.

Хоць і агледзеўся гаспадар, што ў каморы пустая бочка, але было ўжо позна.

Прыслаў: ЯНКА ДАЛЕВІЧ
Бельск - Падляскі

ЯК ЧАЛАВЕК СЯКЕРУ ВАРЫЎ

Ішоў вандроўнік дарогай. Яму захацелася есці. Бачыць, ля дарогі стаіць хата. Чалавек зайшоў і папрасіў есці. Жанчына, якая жыла ў хаце, стала наракаць, што нічога не мае. Давай я табе навару таннай ежы, — сказаў чалавек. Прынось тое, што назаву.

Сказаў ён жанчыне прынесці бульбы, мяса, сала, перцу, цыбулі. Жанчына ўсё прынесла.

— І яшчэ сякеру, — загадаў ён.

Прынесла жанчына і сякеру.

Калі суп быў гатовы, ён паклаў у гаршок сякеру і яшчэ крыху паварыў. Выняўшы сякеру, пачаў есці суп. Калі пад'еў, дык падзякаваў і выходзіць.

— А што мне з сякерай рабіць? — пытае жанчына.

— А ты сякеру заўтра даварыш і з'ясі, — адказаў вандроўнік. Ю. С.

ШТУЧНАЯ КАРОВА

На выстаўцы ў Ляйпцыгу стаіць шкляная карова, натуральнай велічыні.

Прасвечываецца гэтая карова, як ніводная жывая, а ўнутры ў яе ўсё шкляное. Людзі цікавяцца кароўімі ўнутранасцямі, цiснуцца пагледзець яе вантробу, страўнік і месца, адкуль хвост расце. Відома, каровы гэтай нельга ж даіць, яшчэ чаго добрага шкляныя сыскі абламаюцца.

А за морам — акіянам лонданскія вучоныя думалі, думалі і выдумалі механічную карову. У гэтай цуда-каровы з усялякай зелені малака выходзіць у дзесяць разоў больш, чым з жывой каровы. Невядома, чаму замежныя вучоныя каровай зацікавіліся. Або ў іх вывучаць няма чаго, або яны ранкамі далёка за малаком хадзілі, факт, што карову выдумалі і ўсюды хваляць.

Кажуць, што механічная карова нагою не таўчэ і вядра з малаком не пераверне. Механічную карову вадзіць на шнурку да бычка не трэба. Ды і на луг ганяць — лішняя работа. Аднак такая карова мае і свае адмоўныя якасці. Механічная карова бліноў не пячэ і з угнаеннем могуць быць цяжкасці. Гэтая карова малака дае многа, а мяса — кукіш з макам. Скуры таксама не мае, значыцца гаспадар хутчэй вылезе са сваёй скуры, пакуль знойдзе што на падэшвы прыбіць.

Зразумела, цікавым чытачам хочацца ведаць, якой масці карова, які ў яе выгляд і г. д.

Людзі дарагія! Кожны гаспадар малюе сваю карову на ўласны густ. Хто ў палосткі, хто ў клеткі, хто ў гарошкі...

Механічная карова падобная на куфар. Дастаткова накрыўку падняць, зеляніны насыпаць, а потым толькі вёдры падстаўляй. Узімку і з хатніх кветак можна малако рабіць. Адно не сказана: як будзе ў гэтай выдуманай каровы з цялятамі. Калі цяля будзе на куфарчык падобнае, к чарцям такая работа.

З куфэрка ніякай цялячай карысці не будзе. Апрача гэтага, нашы майстры самі куфэркаў наробяць, і тады разбірайся, дзе цяля, а дзе куфэрак.

Як сабе хочаце, але на маю думку, англічане ўсебакова не прадумалі гэтага пытання і крыху паспяшаліся з выдумкай каровы. На нашыя грошы такая карова каштуе 300 тысяч злотых. Значыцца, патрэбна было б, перш за ўсё, выдумаць адкуль выдаіць грошы, каб піць малако з-пад такой каровы.

Дзядзька Лявон